МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІКХЕТА!

СЕРДАЛО
свет

АРАДУВЛ 1923-ча шера денз

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай областной Грозненски городской комитетий а Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета а орган
Орган Чечено-Ингушского областного, Грозненского городского комитетов Коммунистической партии Советского Союза и Верховного Совета Чечено-Ингушской АССР

№ 5 (2630) | КІиранди, 14 январь, 1962 шу. | Мах 2 кеп.

РУЗКЪАН КРАЙ ХИЛА ЕЗА КЪИЛБАСЕДА КАВКАЗАХ

Ростов-на-Дону, 11 январь. (ТАСС). Тахан укхаза вІашагІкхийттаб Къилбаседа Кавказа кхашкарчеи фермашкарчеи къахьегамхоша бахкийта викалаш.

Совещане венав 1100 саг — Краснодарскии Ставропольскии краяшкара, Ростовски областагара, Дагестански, Черсий-Балкхарой, Калмыцкии, Къилбаседа-ХІирий, Нохч-ГІалгІай автономни республикашкара делегацеш, хІьта ишттa лоаллахарча Украина областашкара хьаьший а.

Совещане балхаца дакъа лоацаш ва КПСС ЦК Президиума член, КПСС ЦК РСФСР-а йолча Бюро председатела хьалхара заместитель **Г. И. Воронов,** КПСС ЦК Президиума член, РСФСР Министрий Совета председатель **Д. С. Полянский,** КПСС ЦК РСФСР-а йолча юртбоахама отдела заведующи **И. С. Панькин,** РСФСР юрта боахама министр **В. П. Сотников,** РСФСР совхозий министр **В. В. Мемнонов,** РСФСР заготовкай министр **Т. А. Юркин,** «Советская Россия» яхача газета керттера редактор **К. И. Зародов.**

КПСС ЦК РСФСР-а йолча Бюрос тІадилларах совещани хьаелл **Г. И. Воронова.**

ЧІоагІа дог гІоздаларца совещане сийлен президиуме хорж новкъост Н. С. Хрущев керте вола КПСС ЦК Президиум.

Юртбоахама продукташ дукхагІа яхара хьакъехьара КПСС XXII-ча съезда решенеш кхоачашъяра Къилбаседа Кавказа юрта боахама болхлошта хьалхашка латтача декхарий хьакъехьа доклад йир РСФСР Министрий Совета Председатела **Д. С. Полянске.**

— Вай парте ший XXII-гІа съезд хинначул тІехьагІа, — йоах нов. Полянске, — кердача низаца боккха организаторски болх дІаболабаьб. ХІанз керттера уйла тІайохийташ да дІахо колхознии совхознии производство айяра дешаш. Шортта продукташ Іоаяр духьа лоаттабеча къовсаме боккхача лоархІаме я Къилбаседа Кавказа колхозаши совхозаши. Шоана ховш да, Кубанах Россе жовхьар алга, Донеи Ставропольеи беркатерча арений, Кавказа лоамашта юхерча хозача босай сийле ювцилга. 32 миллион гектар лаьтта да цу районашка, нийсса аханел совгІа дараш хьаьна оахамаш а долаш.

Укх тІеххьарча ворхІ-бархІ шера укхаза карадерзадаьд цхьа миллиони 400 эзари гектар гаргга эрийи къухьаш долаши даьда лаьтташ, дукхагІа доаккх ялат, дулх, шура, дийбад доахан.

ХІаьта а Къилбаседа Кавказера юрта боахам дика лархІа йиш йолаш бац. Лаьттанцареи хьайбашкареи йоала продукташ дикка алсамъяха йиш хулийташ долча дикача хьалех хІанз укх сахьата бизза пайда эцац, кхыметтел во эц ала йиш йолаш да. ДІадахача шера планах лаьрхІа хинначул кІезигагІа ялат дехкад зонерча колхозашеи совхозашеи паччахьалкхенга. Заданеш кхоачашъяьяц дулх, шура, кхыйола хьайбай продукташ кийчъяра. ХІана хиннад из?

Цун керттера бахьан да, эггара хьалха, пайданагІа йолча оагІорахьа лаьттаех пайда ца эцар, лаьтта леладара культура лоха хилар. Дика лаьтташ дукха да, хІаьта бокъонца деш доал дац царна хІанзалца.

Кхо миллион совгІа гектар — деррига дІадийнача лаьттаех пхелагІа дакъа гаргга лаьтта — дІалоац дІайийнача шера цкъа тІайоалачеи дуккхача шерашка тІаювлачеи баьцаша. Цул совгІа, цІена параш долаш даьсса улл 740 эзар гектар совгІа лаьтта, 230 эзар гектара тІа дІабув кІезига хьувкъам луш бола кен. Цу тайппара, бизза пайда ца эцаш да оахаш долча Іалаьмате дикача лаьттаех 26 процент!

Нов. Полянске критика ю травопольни система зонера гІулакхаш дІадахара де доаггІар ца деш болча Краснодарскии Ставропольскии краяй а Ростовски области а хьалхле лелаеча болхлошта. Боккъонца харцбе беза цу пайдана йоацача схемана тІехьа бараш а.

ДІадахача шера, КПСС ЦК январски Пленуми зональни совещании хинначул тІехьагІа, «Къилбаседа Кавказа юрта боахам» яхача журнало кхайкадора травопольни системах лаьтта леладар Кавказа юхерча Іаьржача лаьтташта гІойленагІа да яхаш, хІаьта дукхача шерашка тІаювргйолаш дІаювча баьцашта кхоалагІа дакъа хІана дац аьнна дола дІадув лаьтташ къоастаде деза яхаш а хьехар. Къаьст-къаьстача Іилмахоша деча теоретически лоархІамаша белггаларча цхьан практически наькъ тІа воаккх. Цхьаццайолча Іилма-тохкама институтий опытни боахамашка дІаювча баьцашеи парашеи цхьана 40 процент гаргга дІадув лаьтта лоацар. ХІаьта а тоъал дукха доакъараш — эшарех 25—30 процент — паччахьалкхенгара ийдора цу боахамаша.

ДІадувча лаьттай структура хьакъехьа деча лоархІамашка хІанз цхьадола хувцамаш даьд, цхьабакъда, цар а Іалащдац ялат дикка алсамдоаккхилга, хьайбашта тешшаме чІоагІа доакъарий база хьаелга. Цхьаццайолча моттигашка тІехдоаккх гІулакх — доакъарий культураш дІаюв деррига лаьтташ кІезигду, кІезигагІа пайда боала культураш дІаювраш кІезигде дезача. ДІадувча лаьттай структурага цІаькха а лаьрххІа хьажа вийзача а хІара гектара тІа продукци дикка дукхагІа йоаккхилга оттаде дийзача а мег.

ЛоархІамаша хьахьокх, кхыметтел хІанз долаш дола хьувкъамаш хилча а, хІанз баьцаш тІайолча кхо миллион гектара тІара кхо бІаь миллион пунт гаргген, хІаьта нагахьа санна ялатийна дІаюв хьажкІаш а лаьрхІача ах миллиард пунтага кхаччалцеи ялат даккха йиш хилар. Шоана ма гарра, кІезига кхоачам бац из, цхьабакъда, уйла дІакхаьчаяц цунга.

— Укхазарча хьалашка ялат дикка алсамдаккха йиш хулийташ йола керттера культура, — йоах докладчика, — хьажкІаш я. Цунна тешал ду, юрта боахаме хьалха латтараша доахача доккхийча хьувкъамаша.

Нагахьа санна ялатийна лаьрхІа хьажкІаш дІаюв лаьтташ шозза дукхагІа хилийтача, ерригача зоне кхо миллион гектарага уж кхоачадича, дІадахача шера яьннача 195 миллион пунта метта царех доала деррига ялат бархІ бІаь миллион пунтага кхача йиш яр, вешта аьлча диазза совгІа дукхагІа хургдар. Иззал ялат даккхар духьа низ а хьинар а мелла болх бе мегаргба!

Къилбаседа Кавказе дукха лаьтташ дІалоац — 5,5 миллион гектар гаргга — гурахьа ювча культураша, дукхагІча даькъе кІиво. Цудухьа чІоагІа лоархІаме да цун хьувкъам лакхбареи из дукхагІа даккхареи йоакхо яр. Укх тІеххьарча пхе-ялх шера цун юкъера хьувкъам гектара тІара 15—16 центнер хиннаб. Цу тІа а из дІадера агротехника тоаяро, фу нийса вІашагІтохаро, дикагІа дола сорташ юкъедоаладаро йиш хулийт, хьалха латтача боахамий опыто хьахьоккхача тайпара, хІара гектара тІара 30 а кхы дукхагІа а центнер яккха. Нагахьа санна хьувкъам пхи центнер лакхбича а, кхыметтел хІанз долча лаьтташкара совнагІа 140 миллион пунтага кхоачаш кІа чу да йиш я, хІаьта деррига а лаьрхІача 800 миллион пунт гаргга!

Нов. Полянске бокъонца белгалдоах Къилбаседа Кавказе ялат дукхагІа даккхара дола кхоачамаш. Деррига ялат, хІаьта ишттa кхыйола культураш а дукхагІа йоахаргйола керттера никъ — дІадувча лаьттай структура овлангара денз хийца эргаяккхар, баьцаш дІа ца ювш йитари цІена параш дикка кІезигдари, хьувкъам лакхагІа бола культураш дукхагІа дІаер. Цу тайппара колхозийи совхозийи боккха кхоачам ба цонехи даьгІенехи пайда дикагІа эцар, цхьан лаьттара шера шозза хьувкъам чубар, хиш дехкача лаьттаех пайда дикагІа эцар, лаьтта леладара культура лакхъяр. Цу дерригача хІамаша Къилбаседа Кавказа боахамашка йиш хулийтаргьа деррига ялат укх шеррехьа а дукхагІа даккха, хІаьта укх гарггарча шерашка 2,5 миллиард пунтага кхоачаш, вешта аьлча кхозза дукхагІа даккха.

Зонана чІоагІа пайдана да шекара свеклаш кхеяр. ДІадахача шера 250 эзар гектара тІа дІайийна яр уж. Укх гарггарча кхаь-диъ шера шозза дукхагІа е еза свеклаш. Хьалха латтача боахамийи нов. Светличный санна болча дикагІча механизаторийи опыто хьахьокх, укхаза хІара гектара тІара 300—400 центнер а кхы дукхагІа а шекара свеклаш яха йиш хилар.

Сомийи комсийи бешамаш дегІайоалаяра перспективаш шеювцаш, докладчика йоах, Къилбаседа Кавказерчул дикагІа моттиг ерригача Российски Федераце яц царна. Сомийи комсийи бешамаша Федераце дІалоацача дерригача лаьттах ах гаргга дар укх зонерчар лоац. ХІаьта а сомаши комсаши йоахилга, цар эшарга хьежача, чІоагІа тІехьадус. Сомийи комсийи бешамаш дикка дукхагІа дІайогІа а цар хьувкъам лакхбе а беза. Довкъий босешкеи аха пайдана доацача лаьтташкеи уж дІайогІара йолча торонех бизза пайда эца беза. Къилбаседа Кавказа къахьегамхошка еррига торонаш я шоай мехках зиза теха хоза беш яра.

Хьайбай боахам дегІабоалабара дешаш дувцаш, нов. Полянске белгалду, из укхаза шортига дегІабоагІаш хилар. Укх тІеххьарча шерашка 4-5 процентал дукхагІа лакхденнадац дулх доаккхилга. Соахка бІаь гектар долча оахама лоархІаш 39 центнери бІаь гектар долча вокх лаьтташта лоархІаш 6 центнери мара даккханзар дулх. Дулх дохкара а хІаьта ишттa шура йохкара а план кхоачаш ца еш йисар. Из тІехьадисар дІа мишта доаккхаргда?

Эггара хьалха сихагІа дебаде деза дулха кхоаба доахан. Нагахьа санна хозза хьажа а хьежа, бокъонца хІара районеи боахамеи дулха дола доахан дебадергдола гІулакхаш вІаштІехьдаьхача а хьайбаш доажадеши чуоттадаьи кхоабаргдола фермаш яхкача а укх гарггарча хана а тІехьа чІоагІа пайда бе йиш яр.

Лоаццача ханашка дулх дукхагІа даккхара эггара боккхагІа бола кхоачам ба сихха хьакхарч ебаяр. ХІанз лоархІам болаш да хІара колхозе, совхозе шера шозза яхкаргйолаш кхоачамхиллал нана-хьакхарч лелаяр а, хІаьта ишттa фуна лаьрхІа дика ондаяьнна се хьакхарч кхабар а. Доккха гІалат хургдар дулх алсамдаккхара чІоагІа пайдана йолча цкъара яхка а яхкийташ дулха лаьрхІа дІателача хьакхарчех пайда ца эцар.

Къилбаседа Кавказе доаккхача дерригача дулха юкъе хьакхий дулхо лоаца дакъа хІанзале а 40 процент да. Лоаццача хана чухь 65—70 процентага кхоачаде йиш я из.

Дукха ха йоаццаш Украина юрта боахама болхлой совещане къамаьл деш Н. С. Хрущева царна хьалхашка декхар оттадир укх шеррехье а кхаба а кхаьбе, ши гектар долча оахама лоархІаш 100 килограмм хургйола цхьацца хьакха а, хІаьта укх гарггарча шин-кхаь шера оахама цхьан гектара лоархІаш цхьацца хьакха а паччахьалкхенга йохка, аьнна. Из дош гІад а баха тІаийцар дукха ха йоаццаш йистеяьннача Воронеже хиннача совещане дакъа лаьцараша. Из декхар Къилбаседа Кавказа колхозхошкеи совхозий болхлошкеи дика кхоачашдулургда аьнна, хет сона. Шун хІанзале а я 7 миллион хьакха, хІаьта оахаш дола лаьтташ — 16,7 миллион гектар.

Из гІулакх чакхдаьккхача, хьадоала цІена дулх лоархІаш 550 эзар тонн а цул тІехьагІа шозза дукхагІа а хьакхий дулх даккха йиш хургья шугарча хьалашка. ДІадахача шера, дагадохийт нов. Полянске, зоне кийчдаь масса тайпара дулх 690 эзар тонн хилар.

Коа тІара оалхазараш дебадара а Іалаьмате йоккхий торонаш я зонерча колхозийи совхозийи. Оалхазарий дулх дикка дукхагІа даккхара оалхазараш леладу йоккхий фермаш вІашагІйохка, дулхала йола кІоригаш — бройлераш — кхее, нек ду оалхазараш дукхагІа доладе деза. ДІадийнача ялатий хІара гектара лоархІаш царех хийцца цаІ-ах—шиъ пунт оалхазарий дулх даккха йиш я.

Къилбаседа Кавказе во латт шура яккхара темпаш лакхъяра гІулакх. ДІадахача шера бІаь гектар долча юртбоахама лаьттанна лоархІаш 73 центнерага кхоачаш яьккхаяр шура, хІаьта юккъера лаьрхІача хІара Іаттагара яьккха шура яцар 1918 килограмм мара.

Детта доахан кІезига деб, хІаьта цар продуктивность лоха я. Хозза кхетамца боахам лелабеш хилча, хІара шера, кхы ца хуле а, диълагІа дакъа миссел детта доахан дебаде йиш я, хІаьта йолче хьайоала шура а дикка тІакхетийта йиш хургья. Цхьабакъда, из хІанз укх сахьате долаш дац.

Къилбаседа Кавказа краяй, областей, автономни республикай хьалхле лелаеча болхлоща цхьана даьча лоархІамаша хьахьокх, бІаь гектар долча оахама лоархІаш Краснодарски крае шишша бІаь центнер, Черсий-Балкхарошкахьа — бІаь кховзткъе итт, Къилбаседа ХІирашкахьа — бІаь шовзткъе итт, Ставропольски крае, Ростовски областе, Нохч-ГІалгІашкахьа — бІаь, Дагестанскии Калмыцкии республикашка — кховзткъе итт центнер дулх даккха йиш хилар. Цунга хьежжа дукхагІа хила езаш я хьайоаккхаш йола шура, фуаш, тха.

Хьайбай боахам тоабергбола керттера никъ, — белгалду докладчика, — тешшаме чІоагІа доакъарий база хьаяр. Хьайбай боахам дегІабоалабара йола торонаш бокъонца белгал а яьха, нов. Полянске йоах, Къилбаседа Кавказе хІара шера дулх, шура, фуаш 4—5-зза дукхагІеи тха 1,7—2-зза дукхагІеи даха йиш а я, даха а деза.

ЧІоагІа лоархІам болаш да продукце единица яккхарга дІадода рузкъеи къахьегами лохбар. ТІа-тІа дикагІа пайда эца беза техниках, лораеш доал де деза цунна. Къаьстта йоакхо е езаш гІулакх да хьайбай боахамерча халача балхашта механизаци елга. Массе тайпарча юртбоахама балхашта сихагІа механизаци яра дукхагІа новкъостал де декхарийла я совнархозаш. Масала, Іалаьмате доккха гІулакх ду совнархозаша нагахьа санна «елочка» яхачар хьисапера доахан детта площадкаш укх шерре хьаяра колхозаштеи совхозаштеи новкъостал дойя.

Юртара беррига организаторски болх тоабара а Іилмана карагІдаьннараши хьалха латта опыти сихагІа производствана юкъеяхьара а декхараш ше дувцаш, нов. Полянске йоах, хьалхле лелаеча балхаш тІа дукхагІа ахийта беза нах вІашагІтоха, уж шоашта тІехьа баха ховргдола керда низаш, цІенбаь дІабаха беза доккхала хабараш дувцаш бола массе тайпа кулгалхой. ЧІоагІа лоархІам болаш да материальни безам тІабохийташ йола ленински принцип дерригача боахамашка лаьрххІа кхоачашъелга Іалащдар, дІахо къахьегама овсарле лакхъяра из безам тІабохийташ йола керда формаш лехар.

ТІеххьара ший къамаьл чакхдоаллаш новкъоста Полянске тІахьийхар совещане дакъа лоацараш, юрта боахама беррига болхлой доахана Іа доаккхилга дика вІаштІехьдаккхара, бІаьстан юхье культураш дІае дика кийчо яра, коммунистически строительства массайолча участкашка пайдане, боармагІа болх белга Іалащдара.

Д. С. Полянске доклад йистеяьнначул тІехьагІа пренеех къамаьлаш дир Краснодарски краерча «Кубанец» яхача опорно-хьокхама совхоза директора **Н. А. Поспелова,** Ростовски областерча «Гигант» яхача совхоза директора **Д. Д. Ангельева,** Ставропольски края цІи хезача Кочубеевски районерча Чапаева цІерахча колхоза комплексни бригада бригадира агронома **Н. П. Гасана,** Дагестански АССР «Червленные буруны» яхача совхоза вoккхагІа волча жа Іуно **Д. А. Махсутова,** Черсий-Балкхарой АССР Ленина цІерахча колхоза кулгалхочо Социалистически Къахьегама Турпалхочо **К. И. Тарчокова,** ХІирашкахьарча цІи хезза волча хьажкІаш лелаеча Социалистически Къахьегама Турпалхочо **Х. А. Албегова,** Кубане цІи хезза волча механизатора Социалистически Къахьегама Турпалхочо **В. А. Светличне,** Нохч-ГІалгІай АССР «Красноармейский» яхача совхоза комплексни тракторно-полеводческ и бригадана керте латтача **А. Д. Кагерманова,** Кубане цІи хезза волча механизатора — хьажкІаш лелаеча Социалистически Къахьегама Турпалхочо **В. Я. Первицке,** Ростовски области «Сальский» яхача совхоза доярка **Н. Н. Машковас,** КПСС Калмыцки обкома хьалхарча секретара **Б. Б. Городовикова,** Черсий-Балкхарой АССР Майски районерча «Красная нива» яхача колхоза председатела **Н. Н. Евтушенкос,** Дагестански АССР Хасавюртовски района Карл Маркса цІерахча колхоза председатела **С. Р. Кулиева.**

12-ча январе дІахо ший болх беш хилар Къилбаседа Кавказа зонерча юрта боахамерча болхлой совещани.

Юртбоахама продукташ дукхагІа яхара хьакъехьара КПСС XXII съезда решенеш кхоачашъяра даькъе Къилбаседа Кавказа юрта боахама болхлошта хьалхашка латтача декхарех йола Д. С. Полянске доклад дІахо ювцаш хилар совещани. Эггара хьалха совещане трибуна тІа воал Ростовски области «Пролетарски диктатура» яхача совхоза свинарь-механизатор **Г. П. Плотников.** ДІахо къамаьлаш дир хьажкІаш кхееча звенона керте латта пхелагІа шу а долаш, из башха дика культура кхеяра йоккха опыт а йолаш волча Нохч-ГІалгІай автономни республика «Джалка» яхача совхоза механизатора **Іаддал-СаІид Зармаева,** Карачаево-Черкесски автономни области ЦІеча партизаний цІерахча колхоза гуртоправа **Д. М. Узденова,** академика **В. С. Пустовайта,** Краснодарски края Урупски совхоза доярка **М. М. Худяковас,** Ставропольски края «Айгурский» яхача жа кхоабача совхоза директора **В. А. Коробейникова,** Дагестански АССР XX партсъезда цІерахча опытно-хьокхама колхоза председатела **А. К. Нарыжне,** Къилбаседа-Кавказски сомийи комсийи бешамаш лелаяра Іилматохкама института директора, юртбоахама Іилмай доктора **А. К. Приймака,** Украинера венача Донецки области парте Марьински райкома секретара **З. Н. Глухова,** Краснодарски края «Заветы Ильича» яхача колхоза звеньеваяс **Л. А. Волковас,** Новочеркасски зооветеринарни института ректора **П. Е. Ладана,** Ставропольски края Ново-Александровски района «Россия» яхача колхоза детта доахан леладеча бригада бригадира **Л. Д. Мальцева,** Кабардино-Балкарски АССР КПСС Лескенски райкома секретара **А. Х. Хажметовас,** Краснодарски края «Кубань» яхача опытно-хьокхама совхоза директора **Л. И. Максимова,** Ставропольски края Шаумяна цІерахча колхоза дикагІа йолча птичница **В. Г. Петровас.**

Совещане къамаьл дир КПСС ЦК Президиума члена, КПСС ЦК РСФСР гІолларча Бюро председатела хьалхарча заместитела **Г. И. Воронова.**

Іалаьмате чІоагІа дегаш гІоздаьнна тІаийцар Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитетага моаршал хоатташ дахьийта письмо. Совещане болх йистебаьлар.

Белоруссски лаьттан ганзаш — халкъа вахара хьал тоадара

(Белоруссе юрта боахама болхлой совещани)

МИНСК, 11 январь. (ТАСС). Тахан Советски Белоруссе столице хьайийлай республика юрта боахама болхлой совещани. Опереи балетеи театре гулбеннача совещане дакъа лоацаш болча 1300 гарггача саго дег чура моаршал луш тІаийцар КПСС ЦК Хьалхара секретарь, СССР Министрий Совета Председатель новкъост Н. С. Хрущев, КП Белоруссе ЦК хьалхара секретарь К. Т. Мазуров, БССР Министрий Совета председатель Т. Я. Киселев, БССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель В. И. Козлов, президиуме хержа партийнии советскии болхлой, колхозий, совхозий хьалха латтараш.

ЧІоагІа безаме тІаийцар совещане Украина КП ЦК хьалхара секретарь Н. В. Подгорный керте латташ йола Украински ССР, Литовски ССР КП ЦК хьалхара секретарь А. Ю. Снечкус керте латта Литвай, Латвийски ССР КП ЦК хьалхара секретарь А. Я. Пельше керте латта Латве, Эстонски ССР КП ЦК хьалхара секретарь И. Т. Кэбин керте латта Эстоне делегацеш.

ЧІоагІа дегаш гІоздаьнна совещане сийлен президиуме хержар КПСС ЦК Президиум.

ДІахо юрта боахам дегІабоалабара КПСС XXII съезда яь решенеш кхоачашъеш Белоруссе юртбоахама болхлошта хьалхашка латтача декхарех доклад йир КПБ ЦК хьалхарча секретара К. Т. Мазурова.

Совещане къамаьл дир КПСС ЦК Хьалхарча секретара, СССР Министрий Совета Председатела Н. С. Хрущева. Боккхача теркамца ладийгІа цун къамаьл дуккхаза чІоагІа, дІаьхдаь тІоараш тохаш чакхдаьлар.

Цул тІехьагІа совещане дакъа лоацаш хиннараша тІаийцар Белоруссе юрта боахама берригача къахьегамхошка даь кхайкарал. Юрта боахама производства дерригача доакъошка де деза хоадам боллаш дола гІулакхаш белгалдаьхад кхайкарал тІа.

Совещане массане а раьза хинна тІаийцар КПСС Центральни Комитетага дахьийта моаршал луш дола письмо.

Цул тІехьагІа Белоруссе юрта боахама болхлой совещане болх йистебаьлар.

СССР-а Лакхехьара Совет харжара йола Центральни хоржама комисси чІоагІъеш дола

СССР-а Лакхехьарча Совета Президиума Указ

СССР-а Лакхехьара Совет харжара хьакъехьарча положене 36-чеи 37-чеи статьяша яххача тайпара СССР Лакхехьара Совет харжара йола Центральни хоржама комисси чІоагІйойла общественни организацейи къахьегамхой обществайи ер викалаш юкъе а болаш:

Центральни хоржама комиссе председатель **Гришин** Виктор Васильевич — Профессиональни Союзий Ерригсоюзни Центральни Советагара.

Центральни хоржама комиссе председатель **Муравьева** Нонна Александровна — культура болхлой профессиональни союзагара.

Центральни хоржама комиссе секретарь **Титов** Виталий Николаевич — культура болхлой профессиональни союзагара.

Центральни хоржама комиссе членаш:

Келдыш Мстислав Всеволодович — СССР Іилмай Академе Іилмахошкареи Іилман болхлошкареи.

Егорычев Николай Григорьевич — Московски городской коммунистически организацегара.

Гаевой Антон Иванович — Украина коммунистически организацегара.

Притыцкий Сергей Осипович — Мински коммунистически организацегара.

Леонов Леонид Максимович — СССР писателий Союзагара.

Павлов Сергей Павлович — Ерригсоюзни Ленински Коммунистически Кагирхой Союзагара.

Голиков Филипп Иванович — Эскараи, Авиаценеи, ТІемаФорда Флотаи гІо деча Ерригсоюзни добровольни общества Центральни комитетагара (ДОСААФ).

Толстиков Василий Сергеевич — Ленинградски коммунистически организацегара.

Попова Нина Васильевна — советски кхалнаьха комитетагара.

Вечерова Юлия Михайловна — Ивановски области «Салидарность» яхача фабрика болхлошкара, инженерно-технически болхлошкара, гІулакхерча нахагара.

Титов Герман Степанович — Н. Е. Жуковске цІерахча фецарча тІема инженерни академе профессорско-преподавательскии дешархойи коллективагара.

Базулев Алексей Федорович — Челябински области Магнитогорскерча металлургически комбината болхлошкара, инженерно-технически болхлошкара, гІулакхерча нахагара.

Ахунова Турсуной — Узбекски ССР Ташкентски области Чиназски районерча Кирова цІерахча колхоза колхозхошкара.

Тургумбаев Кабидолла Кубланулы — Казахски ССР Целинни края Кустанайски области Семиозерни районерча «Целинный» яхача совхоза болхлойи гІулакхерча наьхеи коллективагара.

Сирадзе Виктория Моисеевна — Грузински республика культура болхлой профессиональни союза комитетагара.

Джафаров Акиф Аллахярович — Азербайджански ССР КПСС XXII съезда цІерахча нефтепромыслови управлене болхлошкара, инженерно-технически болхлошкара, гІулакхерча нахагара.

Касараускене Фелиция Антоновна — Литовски республика просвещене лакхерча школа, Іилма учреждений болхлой профессиональни союза комитетагара.

Арпентий Георгий Илларионович — Молдавски ССР Кушански районерча «Путь к коммунизму» яхача колхоза колхозникашкара.

Блюм Виктор Адольфович — Латвийски республика профессиональни союзий советагара.

Орозбаева Семей — Киргизски республика дарбан болхлой профессиональни союза комитетагара.

Мазаиров Нозирбой — Таджикски ССР Ленинабадски области г. Канибадамерча «Коммунизм» яхача колхоза колхозникашкара.

Магакян Иван Георгиевич — Армянски ССР Іилмай Академе Іилмахошкара, Іилма болхлошкара.

Моллаева Майя — Туркменистана Ленински Коммунистически Кагирхой Союзагара.

Силлари Оттомар Карлович — Эстонски ССР «Эстонсланец» яхача треста № 2 йолча шахта болхлошкара, инженерно-технически болхлошкара, гІулакхерча нахагара.

СССР-а Лакхехьарча Совета Президиума Председатель
Л. БРЕЖНЕВ.

СССР-а Лакхехьарча Совета Президиума Секретарь
М. ГЕОРГАДЗЕ.

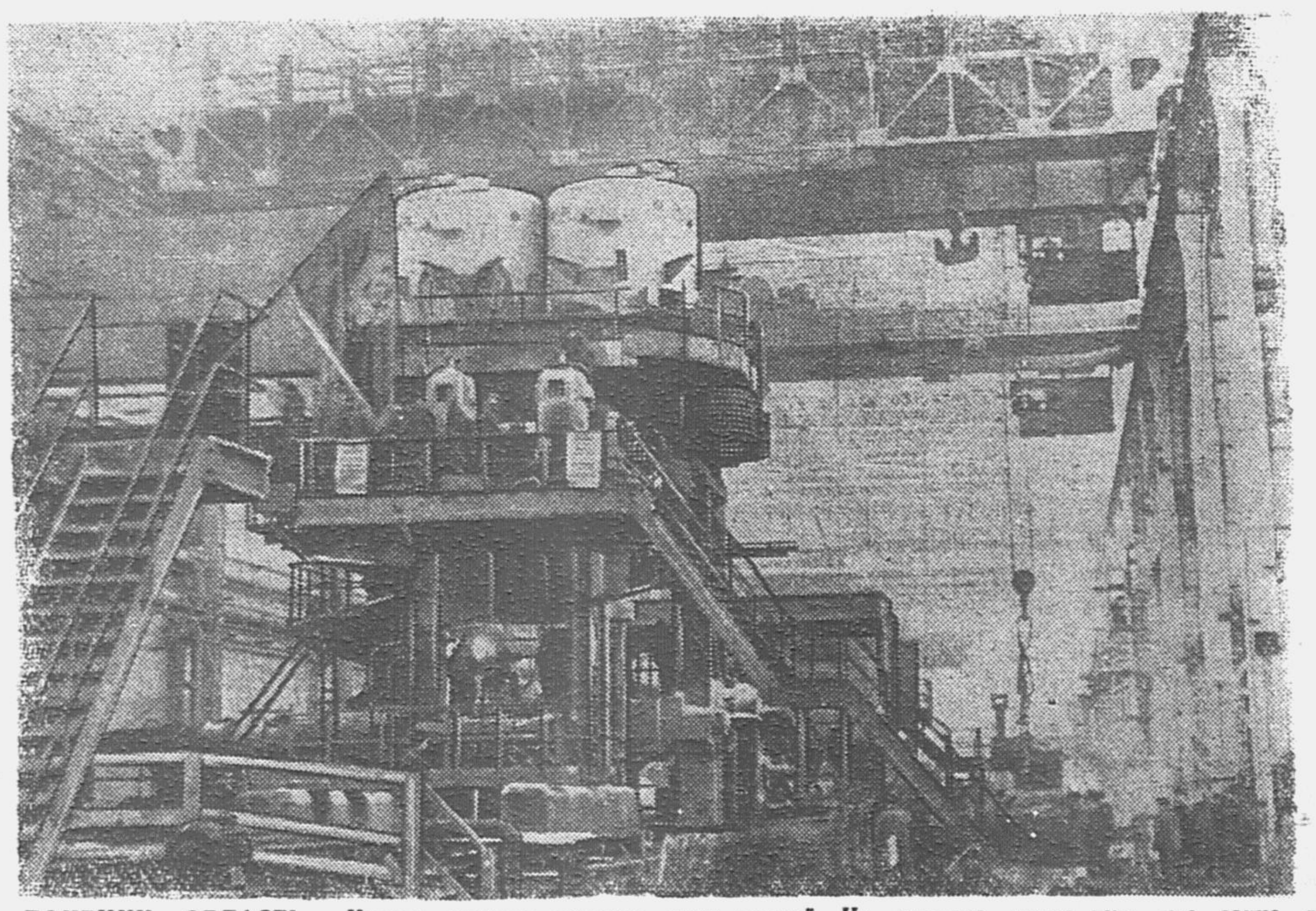
г. Москва, Кремль.
1962 шера 11 январь.



Гродненски область. «Беларусь» яхача Слонимски картонни фабрике болх бе йолаялийтай бытовой производства каьхат ду машин.

Сурта тІа: болх беш я керда каьхат ду машина.

А. Перехода сурт. **ТАСС фотохроника.**



ДОНЕЦКИ ОБЛАСТЬ. Ильича цIерахча Ждановски металлургически заводе хьалъяь слябинг «1150» болх бе йолаялийтара эша тIеххьара кийчо яь йоалаш латт. Аьшкабетона лардаш тIа оттаяьча ворхIи ахи эзар тонн хулаш йолча оборудованех поточни лини хиннай. Итташ машинаши механизмаши я цу линеца. Царех эггара йоккхагIа яр балха клеть я. Цу чу гIолла чакхъюврг1я 28 тонн хулаш йола болата слиткаш. Технически кхоачамашка диллача мехка чухь ше санна яр кхы цхьаькха йоацаш, селла дика я керда слябинг.

СУРТА ТIА: слябинга «1150» балха клеть.

С. ГЕНДЕЛЬМАНА сурт
ТАСС фотохроника

Партийни вахар

Дег чурча дешаща

КПСС XXII съезда исторически материалаш шерра дIайовзийташ хIанз Ножай-Юрта районе 500 совгIа агитатор ва.

Съезда материалаш наха дIайовзийтара болх къаьстта дика вIаштIехьбаьккхаб А. Шерипова цIерахча колхоза агитколлективо. ХIанз колхозе пропагандистски болх лелабеш 100-нел совгIа агитатор ва. Царна юкъе ба школай хьехархой, юрта боахама специалисташ, юрта боахаме хьалха латтараш, иштта кхыча предприятешкара коммунисташ, комсомольцаш.

Агитатораша беча балха контроль лелаю, хIаьта царна новкъостал ду первични партийни организаце. Бутт чакхбоаллаш хулача собранешка дикагIа болча агитаторий опыт дIа-юха йовзийташ болх вIаштIехьбоаккх, хIаьта эшшаш дола литература, газеташ, журналаш Iалашду.

ХIара агитаторо ше баьча балха учет лелаеш журналаш кийчдаьд. Каст-каста хулача собранешка агитаторий дIахо йодача хана агитационно-массови болх тоабара наькъаш дувц партийни организаце.

Колхозникашта юкъе дика беседаш ю, лекцеши докладаши еш агитатораша А. Айдемирова, В. Гайтемирова, А. Хамдиева, Б. Зугаева, А. Берсункаева, иштта кхы дуккха бараша а.

Коммунизм хьалъю наха. Коммунизм котъяргья, нагахьа санна вай массанеша дика къахьеге, аьнна дIайолайир КПСС XXII съезда итогех йола ший аргIан беседа агитатора Ю. Умарпашаева. Ерригa уйла тIаяхийта ладийгIар колхозникаша парте кердача Программа белгалдаьча доккхийча дехарашка, уж сийлен декхараш кхоачашдара юрта боахама къахьегамхой де дезараш дийцар агитатора.

«Дерригa а сага духьа, сага вахар тоадар духьа» яхача темах лекцеш дика йийшар агитатораша нн. Алимова, Межидова.

Кхетаергйолча тайпара исторически съезда материалаш дIайовзийтарах дог-уйла ураоттадаьча къахьегамхоша дика толамаш доах, дикагIа оарцагIбоал боахама хьалхашка латта бехктокхамера декхараш кхоачашдара. Агитационно-массови коллективо лерттIа шоай болх вIаштIехьбаккхарах, вахарцара бувзам чIоагIа лелабарах вIаштIехьдаьннад А. Шерипова цIерахча колхоза дика толамаш даха.

ДIадаха боахама шу дика чакхдаьккхад колхозо. Масала, 400 гектарах хIара гектара тIара 15 центнер ялатийна лаьрхIа хьажкIаш чуийцар колхозо, планах 13 центнер эца мара ца езача. Лоамарча хьалашка хьежача дика толамаш да уж. ХIаьта агитатор У. Баймурадов керте латтача бригада 66 гектарах хIаране тIара 25 центнер фуалъяьха хьажкIаш чуийцар. ХIара Iаттагара 1520 килограмм шура яьккхай доярkaша, е 1960 шера яьккхачул 307 килограмм дукхагIа.

Доахан дизаи дIайхеи Iангара дахара дика кийчо яьй колхозо. Ханнахьа ремонт яьй хьайбаш чудоахкача помещенешта, хьайбаш Iангара доахача моттиге хьатIаэзад доакъар, тайп-тайпарча доакъар и й ц а Iалашдаьд доахан. Масала, духхьал цхьа силос еллай хIара Iатта лаьрхIа 30 тонн.

Кердача шера кхы а дикагIа толамаш дахара къовсам лоаттабеш я колхоз хIанзехьа а. Лаьттанцара а хьайбашкара а йоала продукташ дукхагIа яхара звенош вIашагIъехкай, хьажкIаш 100 гектари гидуаргаш 50 гектари дукхагIа дIае лаьрхIад, дикка шеръергья сомий бешамаш. 700 гектарал совгIа зябь аьхай. ХIанзехьа болабеннаб колхозхой моттигера удобрени кхашка ехка а.

Партеи правительстваи юрта боахама къахьегамхошта хьалхашка оттадаь сийлен декхараш кхоачашдара юрта боахама болхлошта, хьайбаш леладерашта, механизатораштa юкъе социалистически яхь яьржай. Цар массане ду балхаш хьагойташ Сийлен доска оттадаьд, тайп-тайпара плакаташи лозунгаши хьалтехад агитколлективо.

ДIахо шоай болх кхы а тоабе лерхI пропагандисташа, агитатораша.

А. АБДУЛГАДЖИЕВ,
КПСС Ножай-Юрта райкома политпросвещене кабинета заведующи.

ЛЕКТОРА ДИ

Дукха ха йоаццаш Сунженски района Орджоникидзевски станице лекторий-общественникий собрани хиннай. Лектора ди деэдеча кхо бIаьннел совгIа хьехархо, медицински болхло, юрта боахама специалисташ-лектораш гулбелар.

«КПСС XXII исторически съезда материалаш дIайоаржаяра лектораштa хьалхашка латта декхараш» яхача темах доклад йир парте Сунженски райкома секретара нов. Завражне. Докладчико белгалдаьккхар укх тIеххьарча хана Ассински, Нестеровски, Орджоникидзевски станицашкара лекционни болх тоабенна хилар.

Къаьстта дика лелабу лекционни болх Ассински яхача станице. Цига вIашагIтехача лекторски группе чувоагIа 40 саг. Бахача наха юкъе атеистически темаех, парте Программах лекцеш еш лектораша-общественникаша нн. Черенковас, Федоровас, Холмацковас.

КПСС XXII съезда делегат вола XIX партсъезда цIерахча колхоза председатель В. Шумилов хIанзале района массайолча станицашкарча къахьегамхоща вIашагIкхеташ хиннав.

Лекторий собране къамаьлаш дир нн. Самбирова, Мовринске, Тлепиева, иштта кхыбараша. Цар массанеша а шоай опыт дIайовзийтар, хIаьта дIахо йодача хана районера лекционни болх тоабара дукха предложенеш тийлар.

Боккхача безамца ладийгIар собране гулбеннараша «Дунен халкъашта юкъера гIулакхаш» яхача темах КПСС Нохч-ГIалгIай обкома лектора нов. Губина йийшача лекцега.

И. ГУЗЕЕВ.

Общественни хьисапе

КПСС XXII-ча съезда решенеш кхоачашъеш дIабахача декабрь бетта парте Наьсарен райкомо штате йоаца ши отдел вIашагIъеллай.

Юрта боахама штате йоацача отделе (заведующи нов. Никитин — «Ленина байракх» яхача газета юрта боахама отдела заведующи) пхи саг ва болх беш. ХIаьта штате йоацача промышленно-транспортни отдела кулгалде хержав «Сельстрой» строительно-монтажни управлене начальник вола М. Шадыжев.

Укх шера 6-ча январе райкоме хиннача бюро дувца оттадир штате йоацача юрта боахама отдело «Назрановский» совхоза Пхьилекъонгий-Юртарчен СурхотIарчен отделенеша беча балха хьакъехьара дош. Цига дIахо йодача хана отделеней болх тоабара йоагтIаш йола решенеш тIанар. ХIанз района совхоз***арча юрта боахама машина**га ремонт яра гIулакх кастта хургйолча бюро дувца оттаде кийчдеш я отдел. ХIаьта промышленно-транспортни штате йоаца отдел бытовой гIулакхий комбината балха хьакъехьара дош бюро дувца кийчдеш я.**

Цу дерригача гIулакхаша торо хулийтаргья районе партийно-политически болх тоабе, хIаьта общественни хьисапе болх лелабара хьехам лургба.

Н. ПАШЕННЫХ,
КПСС Наьсарен райкома пропагандаи агитацеи отдела заведующе заместитель.

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕ ДЕЧА ХОРЖАМАШКА

☆ ☆ ☆ ☆

Къахьегама хьинар лакхденна кийчо ю хоржамашта

Къахьегамхой дегаш чIоагIа гIоздаьнна, къахьегама хьинар лакхденна дIадоладеннад МагIалбике СССР Лакхехьарча Совете хургдолча хоржамашта кийчо елга. Укх деношка КПСС горкома бюрос чIоагIбаьб агитпунктий заведующеш. Цу балха тIа хьожабаьб коммунисташ, профсоюзни организацейи советски активеи дикагIа бола викалаш.

Чкалова цIерахча культураи салаIареи ЦIагIа йоккха, паргIата зал къоастаяьй агитпунктана. Цу чу массанена а гургдолчча метте хьалтеха доал СССР Лакхехьарча Совета Президиумо арадаьккха хоржамий хьакъехьара Указ. Дукха харжархой хул агитпункте. Деша керда газеташ, журналаш да. Витринашка хьалъоттадаь хоржамий положений, СССР Лакхехьарча Совета депутатий декхараш довзийташ а иштта кхыдола а книжкаши брошюраши да.

Iурра денз сарралца агитпункте болх беш хул библиотека. Цига маэшша художественни а политически а литература да. Сайрийна болх йистебаьннача хана, тайп-тайпара профессеш йола дукха нах гуллу агитпункте. Цига баьхкача нахаца чIоагIа безаме, царна фу эш хьожаш я библиотека заведующи Галянова Антонина Васильевна.

Агитаторий болх аттагIа хилийтар духьа отта а яь, хьалтехай хоржамий участкай план. Ший хоржамий участке белггала дика болх беш я № 6 йолча юкъерча школа хьехархо, агитатор Шагарова Анастасия Васильевна. Цо харжархошта дIайовзийт 1962-ча шерара халкъа боахама план, беседаш ю дергдолча хоржамех а цар лоархIамах а.

Харжархощара агитационни болх геттара дика бу пенсионера Иванов Иван Николаевича. 10—12 саг хул цун беседе массаза а. СССР Лакхехьарча Совете тIеххьара хоржамаш хилча денз хьадоагIача диъ шера МагIалбике хинна хувцамаш, мехкдаьттахоша даьха доккхий толамаш дувц цо харжархошта ше къамаьл деча хана. Цар дег чу дужаш хул цун хIара дош.

Укх деношка Чапаева участкера харжархой болча а яха, царна йоккха художественни программа хьокхаш хилар города культура ЦIен агитбригада. Концерт дIадоладалалехьа гулбенна хиннача харжархой чIоагIа уйла тIа а йодаш, тIалаттача декхарех къамаьл дир КПСС горкома секретара.

Укх деношка городерча хоржамий участкашка яха а цига харжархошта къаьстта программа хьокха а кийчлуш я агитбригада коллектив.

Кастта кхы а массехк агитпункт хьаелларгйолаш я городе. Вай мехка сихагIа коммунистически общество хьалъяра лоаттабеча къовсаме МагIалбикерча къахьегамхоша лоацаш дола дакъа гойташ йола плакаташ, стендаш, пособеш кийчъеш ба хIанз цу агитпункташта лаьрхIа.

В. СИГАЕВ,
г. МагIалбика Чкалова цIерахча культураи салаIареи ЦIен директор.

КЪАХЬЕГАМХОШТА ЮКЪЕ

Укх шера 18-ча марте СССР Лакхехьарча Совета аргIах дола хоржамаш хургда. Вай мехка из гIулакх боккха лоархIам болаш да.

Хоржама кампани дIаяржаш латт Наурски районе а. Дика дакъа лоац депутаташа хIанз Калиновски, Комсомольски, Ленина цIерахча совхозашкарча комсаш лелаераштa юкъе политико-массовии хьехамеи болх беш.

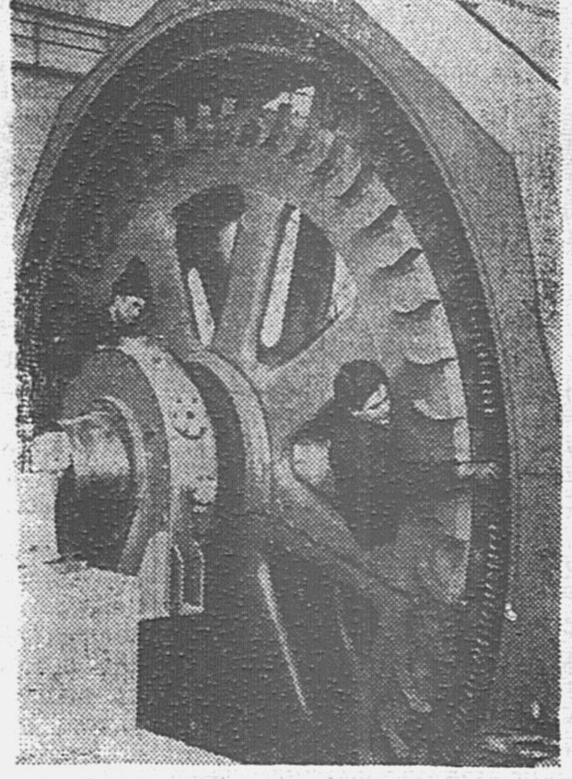
Масала, Калиновски совхоза производстве дикагIа лоархIаш, депутата болх лерттIа лелабеш вола Хамзатов Хамдула каст-каста ший харжархой болча вахе хул. Цига Советски мехка бахача наьха вахар, доазол дехьара керда хоамаш, совхоза гIулакхаш дувцаш беседаш ю цо.

Къахьегамхошта дика йовз Калиновски поселкови Совета депутат Казачкова Валентина. Из «Комсомольский» совхоза комсаш лелаеча бригада бригадир я. Дукха болх ба цун бе безар. ХIанзале уйла ю цо участке мамогга дукхагIа моттигера а минеральни а удобренеш яхкара, комсаш лелаяра агротехника правилаш бригада членаша дика Iомаяра. Из берригa болх бешшехьа а чIоагIа бувзам лелабу Казачковас ший харжархоща а.

ХIанз каст-каста бIаргаго йиш я из бригада членашца беседа еш. Иштта хоржамий Указ арадаьнначул тIехьагIа кастта хургдола хоржамий ди дувцаш, ший Совета исполкома тIеххьарча сессе яь решени дIайовзийташ. КПСС XXII съездо чIоагIъяь керда Программа кхоачашъяра — вай мехка коммунистически общество хьалъяра хIара къахьегамхочо низи хьинари кхоца деш къахьега дезилга, иштта кхы а дуккха къамаьлаш деш беседа яьй цо.

Хоржамий кампани лерттIа чакхъяккхара болх дика дIаболабаьб Ленина цIерахча совхозе а. Совхозе тайп-тайпарча къамех къахьегамхой ба болх беш. Цудухьа партийни организацеи поселкови Совета исполкомеи нохчех бола дика агитатораш-активисташ вIашагIтехаб. Царех цаI ва депутат Абдулазимов Iаддал. Из совхоза комсаш лелаеча бригада бригадир ва. Производстве дика болх а беш ший харжархоша яь наказаш кхоачашъе а тайп-тайпарча темаех беседаш е а вIаштIехьдоал цун.

Р. БОГДАНОВ.



ТУЛЬСКИ ОБЛАСТЬ. Щекински химически комбинат семилетка ударни еIишло я. ХIанз дукха ха йоаццаш болх бе йолаялийтай аммиак деш йолча цехий комплекс. Укх шера хьалъяь а яьнна болх бе йолалургья мочевина кийчъеш йола цехаш. Укхаза хIанз оборудованена монтаж еш латт.

СУРТА ТIА: мочевина хьаергйолча цхьан цехе дIаоттаеш латт низ бола компрессор.

П. МАСЛОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Коталонаш совйоах технологаша

Семилетка 3-ча шера валови продукци арахецара план 104 процент кхоачашйир Грозненски нефтемаслозавода технологаша. Продукце мах лохбарца бIаьш эзараш сомаш ахчеи, дуккха электроэнергии, реагенташи кхояьй цар.

КПСС XXII-ча съезда сийна тIайица декхараш ханал хьалха кхоачашдара социалистически яхь йоаржаяьяр завода установкай коллективаша. Из сийлахьа гIулакх кхоачашдеча хьалхле яьккхар новкъост Слободский начальник волча литейни крепитель доаккхача установка коммунистически къахьегама коллективо. Мехкдаьтта массе тайпа продукташ арахецара шера план 106 процент гаргга кхоачашйир цо. Духхьал продукце мах лохбарца паччахьалкхенна 60 эзар сом кходир установка технологаша.

Къаьстта дика къахьегаш хилар боккхагIа бола оператораш Н. Бондарь, И. Ведерникова, И. Месяцев, М. Шевцов, операторaш В. Буров, В. Бондин. Дуккхача хана денз шоай производства план 110—115 процент кхоачашъеш хьабоагIа уж. ДIадахача шера цар еннача рационализаторски предложенеша 8 эзар сом кходайтад.

Укх тIеххьарча ханналца производствана ца эшаш йола лохача молекуле латта продукташ юкъе йоацаш литейни крепитель доаккхалацар установке. Пайдане ца хилара совгIа болх дика дIабахьара эша фои хийн бIехдора цу продукташа. Цудухьа литейни крепителаца уж хургйоаца гIулакх вIаштIехьдаккхар шоай керттера декхар лоархIар установка технологаша.

Лохача молекулех латта уж продукташ литейни крепителацара хьакъестаяра йола предложени елар лакхе белгалбаьхача рационализатораша. Установкера фои хийи цIендаь ца Iеш, арахеца продукци дуккха а дикагIа хилийтай цу гIулакхо.

Семилетка диълагIча шера кхы а дикагIа къахьега болабеннаб установка технологаш. Укхазара дукхагIа йола аппаратураш керда шу доллуш ремонт еш яр. Ремонтникашеи технологашеи вIаши новкъостал а деш, из гIулакх кхоачашдарца планах ремонта йоагIачох ах ха мара йовц цига. Цудухьа, продукци арахецара заданеш лох ца ялийта вIаштIехьдоал установка коллектива. Уж коталонаш яьхараша укх кердача шера хьалхарча деношка планал совгIа бIаьш тоннаш литейни крепитель деннад Даьхенна.

Дика къахьегарал совгIа бартцхьоагIо йолча цу коллектива хIара член деша вагIа. ХIанз царех цхьаккха во дешаш вац. Шоаш коммунистически къахьегама коллектива членаш хиларах тарра дика леладу цар из гIулакх а. Юххьанца дешара шу дIадоладеннача сайрийнарча школе дешарех цхьабарашта низкъало дар деша. Новкъостал эшилга гуча ма даьлла а, кхы хьем ца беш, царна гIо де болабелар установкера лакхехьарча заведенешка деша багIараш. Болх йистебаьлча цхьаннахьа юстарча цIагIа а бахе дешарах кIезигагIа кхетараштa хьехаш сахьат доаккхар цар. ХIанз из дIадаьннад. Сайрийнарча школе деша багIа боккхагIа бола оператораш — Н. Бондари, И. Месяцеви, иштта кхы бараши тIехдика дешаш ба.

Парте исторически XXII-ча съездо чIоагIъяь вай мехка коммунизм хьалъяра керда программа технологашта йовзийтара дика болх бу установке. Из гIулакх дика леладу агитатораша И. Ведерниковаи, М. Щевцоваи, В. Бундинеи. ЛадувгIараша деннача хаттара жоп дала йиш хургйолаш, хьалхе а дика кийчлу уж шоаш ергйолча беседашка.

М. ТУМГОЕВ.

КОММУНИЗМАГА ДОВЛАЧА ХАНА

Шерра гIа боахаш коммунизме бода вай мохк. Цу исторически боламе керттерадар — коммунистически общества материально-технически база хьаяр а хIара сага эшараштa бизза кхоачамоара хиланза даргдоаца материальнии культурнии рузкъаш шортта хилийтар а. Цу гIулакха лаьрхIа да промышленностьи юрта боахами чIоаггIа дегIабоалабелга. Коммунизма материально - технически база хьалъяро йиш хулийтаргья социалистически производственни отношенеш кIезиг-кIезига йоахаш коммунистическичарга яха, городаи юртаи юкъера, хIаьта тIехьагIа хьаькъалцеи физическии беча балха юкъера а йоккха башхало дIаяккха. Цу процесса доккхагIа дола дакъа да юртара общественни отношенеш хувцар.

1.

Коммунизм хьалъеча хIанзарча этапах юрта боахама даькъе парте керттера лоархI ер декхараш: а) халкъа эггара дикагIа йола продукташи промышленноста бедали шортта хулийтилга; б) советски юрт кIезиг-кIезига йоалаш коммунистически общественни отношенешка ялар Iалашделга а городаи юртаи юкъера башхало дукхагIча даькъе дIайоаккхилга а. Уж декхараш шоайла айхха дувзаденна да. Юрта боахама производительнии низаш чIоаггIа дегIадоаладара ларда тIа мара хургдац хIанз йола юртара общественни отношенеш коммунистическичарга ялга.

«Колхозашкеи совхозашкеи производство дегIайоалаеча а цигара общественни отношенеш эргайоахаш тоаеча а хана производстваи распределенеи коммунистически формашка довлара йола торонаш гучайоахача а лакхагIа долча а лагIа тIа боалаш айлургба юрта боахам», — йоахар новкъоста Н. С. Хрущева КПСС XXII-ча съезде.

Коммунизмага бодача новкъа дегIа мишта ухаргья юрт? Цу хаттара дизза жоп деннад КПСС Кердача Программа тIа, парте XXII-ча съезде Н. С. Хрущева яьча докладашка. ДIахо советски юрт коммунизмага гIоргья колхозаши совхозаши дегIакхувлара а эргайоахаш уж тоаяра а наькъаца.

Колхозни строй — советски социалистически обществацара дIакъоастае йиш йоаца дакъа, ленински кооперативни план нийса кхоачашъяр. Из ба В. И. Ленина хьабийла миллионаш дола кагий ахархой боахамаш социализмага довлара никъ. Колхозаш вIашагIйохкар бахьан долаш кIеззигача рузкъан да хиннача ахархочох общественни доалахье, юкъара къахьегам, керда техника ларде латтача социалистически юрта боахама къахьегамхо хиннав. Колхозаш бахьан долаш эксплуатацех мукъа болча къахьегамхоша вIаши новкъосталенца цхьана къахьегареи социалистически хьисапе вIаши новкъостал дареи гIулакх эттад юрта.

Шоаш хьахиннача шерашка дегIаухаш боккха никъ хьабенаб колхозаша. Юххьанца кагий юртбоахама предприятеш хиннача колхозех, хIанз кердагIа йола машинни техника а йолаш йола йоккхий юртбоахама предприятеш хиннай. Из бакъхилар кхоачам боллаш хьахьокх 1961 шу долалуча юххье колхозий юккъера боарамаш 1932 шераца нийсдича дIадувш дола юкъара лаьтташ 6,3-ззеи, доахан — 19-ззачул совгIеи, екъаш йоацача фондий мах — 205-зза, ахчан доходаш — 138-зза дукхагIа хинна хиларо. Цу хана хIара колхоза кхоачар юкъа дIадийналаьттаех 2745 гектар, 800 совгIа бежан, 23 трактор (15 говра низ лоархIаш), 450 эзар совгIа сом (кердача ахчанца) екъаш йоаца фондаш. «ХIанзара колхозаш, — йоахар Н. С. Хрущева парте XXII-ча съезде, — эсала техника, къахьегам во вIаштIехьбаьккха, хIаьта дIа-юха декъа рузкъаш едоцки принципах а долаш юххьанца хинна юртбоахама артелаш яц. ХIанзара колхоз — из боккха механизированни боахам».

Социалистически строительства опыто хьахьокх, колхозни формах лелаеча производствах йоахка ерригa торонаш хIанз а хьагучаяланза хилар. Цо йиш хулийт Iилманеи техниканеи карагIдаьннараш пайданагIа долча тайпара юкъекхахьа, къахьегама кхоачамех гIойле хургйолча тайпара пайда эца, общественни производство шеръе. Цунна дика тешал ду хьалха латтача дуккхача колхозаша доахача доккхийча толамаша.

Ахархой коммунизме бугаш йола база хиннай хIанзарча колхозех. Боккъалдар аьлча, чIоагIа демократически организаци я юртбоахама артель. Из хьалъю производствана доал дара юкъе колхозхоша шерра дакъа лоацаш, колхозхой творчески инициатива даим шерлуш, цар шоайи юкъареи хьашташ цхьана тардеш. Юкъарча боахама форма йолча колхозо ший гIулакхащца гарга а увз, вIашагIа а бетт нах, къахьегамцара гIулакхаш цIена хургдолча уйланца, коллективизмаи новкъосталенца цхьана къахьегареи уйланца кхетабу уж. Цудухьа КПСС кердача Программа тIа йоах, колхозаш — ахархошта йола коммунизма школа я.

Цхьабакъда, из ишта доллашехьа а, мамогга дукхагIа колхозех совхозаш ярца чIоагIа хьаштдолаш бар моттигера цхьаццабола экономисташи практически болхлойи. Цу тайпара никъ лелабар колхозаш совхозашта духьалъяхар, социалистически боахама цхьа форма вокх формана духьалъяккхар хургдар. Уж тайпа уйлаш хиннай колхозни форма социалистически а лоархIаш боахам лелабара а колхозаш дегIаахара исторически опыта а мах ца бар бахьан долаш. Уж уйлаш духьала я колхозаш мамогга чIоагIъе, цар торонех пайда дукхагIа эца яхаш парте хьехача наькъа. Коммунизм хьалъярца нийса боагIаш бола колхозаш дегIаахара никъ, колхозно-кооперативни доалахьенах административни хьисапе паччахьалкхен доалахье ярах ца а латташ из хадданза дегIакхувларах, колхозни экономика дIахо айярах латт. «Колхозни строя экономика тоаяларо торо хулийт, — йоах Программа тIа, — колхозни доалахьеи халкъа доалахьеи кIезиг-кIезига йоалаеш вIаши гаргайоалаеи юххера а уж вIашагIа а теха, царех цхьа коммунистически доалахье еи».

2.

Шерра коммунизм хьалъеча хана колхозаш дегIаухаргйола керттера лостамаш парте Программа тIа белгалдаь да. Цу тIа йоах, коммунизм хьалъеча хана юртбоахама артель тIа-тIа дукхагIа эргаювлаш тоа а лу, хIаьта ший гIулакхашкеи чулоацамгеи диллача кIезиг-кIезига йоагIаш дерригача халкъа юкъара предприяти хилара гаргга а йоагIа. Колхозашка хадданза лакхлу екъаш йоацача фондий боарам, юртбоахама продукци яккхара юкъера юкъарча боахама лоархIам лакхлу, дегIаух производствана доал ду демократически принципаш, кадрай говзал лакхлу. Цунца цхьана тIа-тIа дукхагIа юкъекхувл производство вIаштIехьйоаккха хозрасчетни методаш, къахьегамах мах балара формаш эргайоахаш тоаю, колхозашта юкъера экономически бувзамаш чIоагIду. Колхозий экономика айяро паччахьалкхен предприятешка лелаеча формашта а боарамашта а тIа-тIа дукхагIа гаргадоаладергда къахьегама боарамаш увттадара, уж вIаштIехьдахара, цунах мах телара, хIара бетта-бетта тешшаме къахьегамах мах телара гIулакх, дукхагIа дергда общественни гIулакхаш.

Белгаларча боарамах дегIаухаш хилча колхозий юкъарча боахама вIаштIехьдаргда колхозхошта эшараш дизза Iалашде, хIаьта артела члений шоай доалахьара боахам экономически пйдана а боацаш дIабаргба. Юртарча берригача къахьегамхошка йиш хургья юкъарча столовеша, пекарнеша, прачечнеша, берий яслешеи бешамашеи, хIаьта иштта клубаша, библиотекаша, стадионаша деча гIулакхех пайда эца. Экономически хьалашка диллача юрта боахаме дерригача халкъа юкъарча предприятещца нийслуча боарамга кхоачаш дегIа а яьхка, чIоаггIа тоаденна механизированни боахамаш хургда колхозех.

Коммунизм хьалъеча хана

КХАЬ ШЕРА РЕМОНТ ЙОАЦАШ БОЛХ БУ ТРАКТОРО



ВIалла дувцилга йоацаш дика Указ да хIанз дукха ха йоацаш юртбоахама техникана доал дара гIулакх тоадара хьакъехьа СССР Лакхехьарча Совета Президиумо арадаьккхар. Цо Iалашдергда хIара механизатор шийгарча машинага дикагIа хьожилга а цу машино овсарегIа болх белга а.

25 шу да аз трактористалла болх бу. Сона сайца дагаьаьча а геттара дика хов, нагахьа санна даггара трактора йоахко а еш, ханнахьа цунна эш-эшар а деш тракторист хуле, тракторо ца йохаш болх дукхагIа белгеи ремонт еш доаду ахча дукха кIезигагIа хулгеи.

Надтеречни района «Надтеречный» совхозе болх беш волча сога 1959-ча шера хьаелар цIена трактор — «ДТ-54». ЧIоагIа раьза хинна хьайцар аз из. Ца йохийташ мамогга дукхагIеи овсарен цунца болх бе лаьрхIар аз.

Язи са помощника Дурдиев ХIаронен из трактор тхоашка хьакхаьчача эггара хьалха цунна нийса обкатка елга чIоагIдир. Инструкцега тIа аьннача тайпара, хьалхарча 70 сахьата низ ца беш, яьсса лелайир оаха из, цунна тIадожаш дола дукъ тIехь-тIехьа тIа а кхетийташ. Иштта ши кIира дIадьалча, оахош цунна обкатка нийса яь хиларах дог тийша а долаш, бизза низ тIа а бохийташ болх байта дьалар тхо трактарага. Тхоашкара доагIа гIулакх дизза трактарага дIа а кхочийташ, цунгара хьабала йиш мел йола пайда хьа а боаккхаш болх белга — иштта кхетадора оаха дIахора тхоай декхар.

Оаха тхоай балха тIа укх тайпара порядок оттайир: шийн смена чакхъьалча тхох цхьанне шоллагIчунга дIалуча хана геттара дикача хьал тIа йолаш хила езар трактор. ВIаши дIа-хьа луча хана массаза а бокъонца хьаже чакхдоалар тхо трактарага, тоха дезача даьтта а теха, дIахо йолайолийтар болх бе. Трактoро болх беча хана тхоашкара ледарло хинна цунна сакхат ца эккхийта гIерташ дайман из дош дег тIа лоаттадора.

Болх беш трактoро 40—50 сахьат массаза доаккх, хьа а яьхе, центрифугеи нувхаш чу ца ухийташ бола хьалхашкахьара цхарали был аз. Хадданза трактoрага болх нийса байтар духьа хан-ханнахьа хьеж доагор долча системага. ХIара дийнахьа, айса болх дIаболабалехьа, доагора бака чура юкейижа мIад цIенъяь дIайоаккх, болх беча хана юкъ-юкъе цIенбу хьалхашкахьара цхарал. Цох пайда боал балха хана цхьаккха а хьовзам ца хилийтара.

Цlаккха а ца тулийташ цу чура даьтта хувца а хувцаш, кхьстта чIоагIа хьож со фо цIендеча моттигга.

Сайгара трактор, эшшача тайпара йоахко еш, эш-эша гIулакх деш аз лелаярах хьадаьнна беркат ер да: ремонт йоацаш кхаь шера болх бу трактoро, цу юкъагIа 11.560 гектар кIаьда оахам дадь. ХIара шерра-шера цу гIулакха хьахецаш 180 сом ахча доллашехьа а, трактора эшача техническе гIулакхашта цу кхаь шера аз доадде деррига а 62 сом мара дац.

Трактор сиха лелаяра чотах балха овсарле лакхъе а вIаштIехьдаьннад са. Беш болх а боацаш, яьсса дIа-хоахаш трактoро йоаеш йола ха мамогга кIезигагIа хилийтара тIаккхувш ва со массе хана. Цудухьа ялаташ чуэцара балхаш сихденнача хана, нормах 7 гектар мара йоацача метте, аз 9—10 гектар чуэцар. Даггара къа а хьегаш ца баьккхача, ара гIолла боалаш бац цу тайпара толам. Сайгарча тракторо дика доал а деш, къа чIоагIа хьийтар. ЦхьабакъдIа, совхозе эггара дикагIа йола трактор сайгара яр хиларах сона хIанз дега чIоагIа тоам хул, шоашкарча трактораштa массане а эшшача тайпара доал дудалара, аьнна хет.

ХIанз, лаьрххIа цу гIулакха Указ а арадаьннадолаш, со теш, хIара трактoриста, хIара механизатора шоашкарча техникага мамогга дукхагIа а дикагIа а болх байтара шоай бергига низ дIалургхиларах.

Х. ТАКАЕВ,
«Надтеречный» совхоза тракторист.

ХIара Iаттагара 5000 килограмм шура йоаккхаргья

Курчалоевски района Ленина цIерахча колхоза къахьегамхоша чIоагIа сий деш, массаза а балхах дика йоалаш, шийн балха говзал кхычарна дIайовзийташ я коммуниста, КПСС Нохч-ГIалгIай обкома член, доярка Тазбаева Кхокха. Ялх шу да, доахангара шура яккхара дакъе ше тIаийца социалистически декхараш шерра-шера тIехххоачаш а деш, цо доярхалла болх бу. Ше денна дош сийленца кхоачаш а деш, дика чакхдаьккхар Тазбаевас 1961 шу а.

КПСС XXII съезда решенаша, цу съездо чIоагIъьйча вай мехка коммунизм хьалъяра программо, деррига советски халкъа санна, чIоагIа дог гIоз а даьккха, семилеткa диълагIча шера кхы а кхочадергдолча декхар тIаийцад дикагIа йолча доярка Тазбаевас — цо дош деннад ше деттача доахах хIара Iаттагара 5000 килограмм шура яккха. Иизза шийдеша да а йолаш, из доккха декхар сийленца кхоачашдара тIайийрзза къахьегаш я хIанз Тазбаева Кхокха.

Б. АХМАДОВ,
хьехархо.

Котамашта дарбаш ду керда молхаш

Вай республике чIоагIа даьржад чурашка хулача нIаначa деш дола аскаридиози гетеракидози яха котамашта хула лазараш. Котамаш ебилга а цар фуаш делга а юхадетт цу лазараша. Уж шаьккха лазар котамашта цхьан ханна хулаш моттиагаш а геттара дукха нийслу. Нагахьа санна котамий кIоригаш уж лазараш хила цар дахьаш дола дегI лаьгIлу, цу унах уж йовш хул, хIаьта нагахьа санна йоккхий хиннача котамех уж лазараш кхийтача, цар фуаш кIезигагIа ду, е вIалла ца яхкаш соц.

Цу шинна лазара цхьатарра дарба деш молхаш ца хилар бахьан долаш, чIоагIа даьржа ца лазарашта дарбаш дара гIулакх дика ца дIадолаш лийннад укх тIеххьарча ханналла. 1958-ча шера дениз оалхазараш кхоабача Ермоловски совхозе тохкам бе баьлар укх молхаех доалача дарбай: пиперазин-адипинат, пиперазин-фосфат, пиперазин-сульфат, пиперазин-фталат. Цу молхаех вай цIераш яьхача лазарашта дика дарба хулаш хилар гучадаьннад. Цар цIендьа дIадоаккх аскаридиоз яха лазар. Гетеракидоз яха лазар эггара дикагIа дIадоаккх фенотиазин яхача молхаша.

Котамий чурашка хьа а хинна, лазараш хулийташ долча нIаначa дегI дахьаш йоаккха теркал а еш, укх боармах йоайр тохкам беш йолча котамашта молхаш, котама цхьан килограмма дозал лоархIаш: хьалхарча дийнахьа — 0,1 грамм пиперазин-адипинат, шоллагIча дийнахьа — 0,2 грамм фенотиазин, кхоалагIча дийнахьа — 0,1 грамм пиперазин-адипинат. ТIаккха диъ дийнахьа а долийта, юха а цу боармах уж молхаш елар бархIлагIча, ийслагIча, иттлагIча дийнахьа, иштта дIахо дихьар из гIулакх опыт чакхъяллалца, вешта аьлча, 1961-ча шера майбетта 19-ча дийнахьа дениз ноябрь бутт хьахиллалца.

Котамашта Iуйрийна даа хIамa тоссача хана цу хIамах а етташ юайир котамий чурашка хула нIаний доадеш йола уж молхаш. Уж молхаш а теха луш бола коача кхача дика бур котамаша.

Аскаридиози гетеракидози яха лазараш хинна йола ши бутт баьнна 6459 кIориг яр зем боаккхаш хиннараш. Молхаш теха йолаялалехьа хIара дийнахь-бус бIаьш кIоригаш йовра лазарах. ЭттIа а яь, яйнача кIоригашка хьежача царна массанена чура нIаний ко радир. ЦхьацхьаIолча кIорига чурашка кхо бIаь а кхы совгIа а нIана хулар.

Молхаш тела йолаеннача кхоалагIча дийнахьа кхозза кIезигагIа хилар йовш йола кIоригаш. ВIаргаш дайначей низ беха кIалийсачен кIоригашта къаьстта шоашта дора дарба.

Июнь бетта юххье, зооветеринарни бокъонаша хьеххача тайпара, боргIилгачи жужакайи вIаши кхоаста а дь, дайина люцерн йолча метте гIалдабьа къаьст-къаьст а ца цIенолгашка йоахкайора уж.

ТIехьа-тIадоагIача бетташка кхы а кIезигагIа хилар йовш йола кIоригаш: июнь бетта хIара дийнахь-бус юккъера лаьрхIача 7 кIориг лара, июль, август, сентябрь бетташка — 2 кIориг. ХIаьта бIарчача октябрь бетта ерригаш а 5 кIориг мара яланзар.

Молхаш а телаш кхаьба кIоригаш санна, кхоаста а яь, шоашай цIенолгашка чуйоахкашехьа а, уж молхаш ца юаеча кIоригашта юкъе аскаридиози гетеракидози яха лазараш дикa дарждаш хилар гучадаьннар. ДIадахача ше дениз ноябрь бутт хьоттадица зем а боаккхаш даьча тохкамаша бокъонца бакъ а дь хьехалкхад вай йийца молхаш а телаш кхаьбача кIоригех 4,32 процентах мара аскаридиоз яха лазар ца хиннилга, хIаьта молхаш ца тиннача кIоригех 80,5 процентана хиннад из. Гетеракидоз яха лазар молхаш тийнача кIоригашта вIалла а хиннадац, хIаьта уж молхаш ца тийннача кIоригех 55,4 процент цу лазарах цамогаш хилар.

Цох гуш да, аскаридиози гетеракидози яха шаьккха лазар хиннача котамашта лакхехьа вай дийцача тайпара питеразин-адипинати фенотиазини яха молхаш юаяр чIоагIа пайдан долга. Иштта уж молхаш юаеш, люцерн дIайинача кхашка котамаш кхабаро дIахо ца доалийташ лазар сихха соца а ду, хIаьта цу лазарах ужаш 3—4-зза кIезигагIа а йов.

Н. ГРИГОРЬЕВ,
ветеринарни Iилмай кандидат.
М. КАРДУМЯН,
ветеринарни лор.
Т. ДЗУСОВ,
Ермоловски оалхазарий совхоза керттера зоотехник.



Доккхий толамаш даьхад 1961 шера литейно-механически завода коллективо. Шера план хаьал хьаха — 29-ча ноябре кхоачаш а яь, планал совгIа 60 эзар сома продукци арахийцад цо дIадахача шера.

Дика къахьийгар рационализаторашa Пластунова, Малашенко, Лукашева, Янковича, Коровина, Зайцева, Быкова, Ханукаева. Шера цар енначa 21 рационализаторски предложение 623 сома пайда белар. Рационализатораштa юкъе къаьстта белгалъьннав дикагIа вола рационализатор слесарь Зайцев. Цо енна 8 предложени балха юкъеяхьаро боккха пайда белар. Дукха предложенеш тийннад конструктора Лысакова, слесара Малашенко, кхьбараша а.

Укх кердача шера завода коллективо хьахьегама вахте а ять, кхы а доккхагIа толамаш даха лерхI. Иштта, укх бетта хьалхарча декадах дIадахача шера цу юкъагIа арахийцар 14 процент дукхагIа продукци арахийцад.

Кастта хургдолча хоржамий сийга социалистически яхь шерлуш латт завода болхлоша юкъе.

И. ИВАНОВ,
завода слесарни цеха мастер.

СУРТА ТIА: слесарни бригада. **И. ПЛИЕВА** сурт.

Техникана дизза доал де деза

«Юртбоахама техника зуламе, кхом ца беш лелаярахи лора ца ярахи уголовни бехктокхаме озара хьакъехьара СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указ» дувцаш механизаторий собрани хилар укх деношка Карганински района Менжинске цIерахча колхозе. Из Указ чIоагIа раьза хинна тIа а эцаш, техникана эшшача тайпара доал дара а из лораяра а дакъе шоай колхозера дукхха кхоачамбоацараш гучадаьхар, уж дIадахара наькъаш дийцар механизатораша.

Шийн карахьачa техникана лерттIа доал деш болча механизатораштa дега чIоагIа тоам беши йоахко йоацаш из во лелаярштa меттахьа тохаши да из Указ, аьлар тракторни бригада бригадира нов. Попова. ХIа аьнна болх йистебоалшехьа а, кхыметтел цIен а ца еш, цхьацаболча механизатораша шоашкара техника дIакхувсаш моттигаш нийсъеннай вай колхозе, хIаьта а цу тайпара механизатораштa бехктокхаме эза моттиг а яц.

Юртбоахам машинашта ремонт елга чIоагIа бехктокхаме гIулакх да. Ремонт во-дика ярга хьежжа лел ялаташ дIадера балхаш а. ЦIхьабакъда из гIулакх бе-башха доацаш леладу цхьацаболча механизатораша. Масала, хIанз дукха ха йоацаш ремонт яь яннай, аьна, дIаоттаьйча селхкара хьежжа гучадаьлар цунна ремонт юхае езаш хилар.

Механизаторашка дIакхоачаш доагорен машинашта тIехьа хьахийта учет колхозе во лелаеш хилар а, шоай дIахо доал дара хулийташ хиларга нов. Попова. МалагIча механизатора мел доагор доаду хоалургдоалаш дац из гIулакх. ХIара механизатора дIацача хана доагора а кхыча даьтай а учет лелае йиш я машинашка доагор детташ волча учетчика. Кхоачашбаьча цхьатаррарча балха тIа доагор кIезигагIа доадача механизаторашта материални оагIув хьалдоацаш леладе деза из гIулакх.

Шоай балха говзал дайман лакхъеш механизатораш хила безилга дийцар колхоза агрономa нов. С. Абинна. Шерагара эргайлолаш тоалу юртбоахама техника, из дика йовзаш хила веза хIара механизатор. Машинна «оамалаш» механизатораштa дика ца йовзарах из йохаеш а моттигаш нийсъеннай вай колхозе.

Квалификационни комисси вIашагI а елла, механизаторий балха говзалга хьажа а, хIаьта говзалга хьежжа цара йоагIаш йола класс яла а еза, аьлар тракторни бригада учетчика нов. Соболева.

Хьадда цо ше доал а дергдолга, телхача хIаманна из ше визза бехктохаме а хургволаш хIара трактористага дIаяла еза трактораштa царна тIехьара инвентари, кертахдь кхкар колхоза механика нов. Бурлакова. Цунца тоалургда шоашай тракторашта цар деш доал.

Цхьаккха бахьан а доацаш цхьан машина тIара хьа а боалаш кхыча машина тIа механизатораш хьежабарах доала деза дийцар шийн къамалаца тракториста И. Морозова. Из деш хIаьла, аьлар цо, халагIа да машина доал ца дара бехкевар малав ха, юхабоал ши-ший машина дикагIа доал дара бола механизатора безам, телхаю колхоза дисциплина. Цудухьа хIанзалца вай колхозе укх хина из гIулакх дIадаккха деза.

Юрта боахама техника лоралга тоадара а къахьегама дисциплина чIоагIъяра а дизза дардоаца гIулакхаш хьадда а кийделга а тIадиллар колхоза механизатораша колхоза правленена.

— Эшшача хана арадаьнна а чIоагIа лоархIаме а документ да СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указ,— цу йийлача чакхъяьлар колхоза механизаторий собрани.

В. СУХАНОВ.

ЮРТА ОБЩЕСТВЕННИ ОТНОШЕНЕШ ХУВЦАЯЛАР

колхозашка хулаш дола кIоаргга экономически хувцамаш бIарггаго йиш я хьалха латтача дукххача юртбоахама артелий опытах. Масала, хьожаргда вай Ташкентски областа Верхнечирчикски районерча «Политотдел» яхача юртбоахама артелага. ЧIоагIа дегIабена юкъара боахам ба артела. Цо йиш хилийтар шийн долахчара материально-техникески база хьае, культурно-бытовой гIишлош шерра хьалъе, колхозхоша хьийчача кхычa цара лакхха мах телга Iалашде. Укх тIеххьарча шерашка колхозе хьалдадь цхьадцане чу кхоккха — диъ-диъ цIа а долаш дола 50 цIенош, электрически радиош чуйиллаш колхозхой деррига цIеношка, асфальт йилла а гаьнаш егIа а тоаяй колхоазера улицаш, водопровод йиллай, дукхахча колхозхой телевизораш хиннай, юрта газ кхаьчай. Колхоза дукхха культурно-бытовой учреждениш: школаш, берий бешамашй яслеши, клубаш, больницаш, аптека, салоIа цIа, тикаш, столови, барзкъаш тега мастерскеш, спортивни площадкаш, хIаьта хIанз хьалъеш латт массехказа вIаштIара яь школа-интерната здании культура ЦIаи. ДукхагIа йола доходаш колхозашта хьатIауха хьаст ба артела юкъара боахам. Сихха дегIаух артела юкъара потребление фондаш. Цар чотах вIаштIехьдаьккхад кхыкха балхаш деча наха мах боацаш кхача телга, яслешкарчен бешамашкарчен бераштa мах боацаш гIулакхаш делга, колхоза дом отпускашта а дIа бахьа мах боацаш путевкаш тел, артела къабеннача членашта пенсеш тел. Цу вай доаладаьча масалцара къаьгга хьагуш да коммунистически хьисапе юрта хургйолча деррига халкъа юкъарча юртбоахама предприятие гIулакхаш.

КПСС Программа тIа йоах, производительни низаш дегIадаьлча дувцаденна шерлургда колхозашта юкъера производственни бувзамаш, боахамаш юкъадерзара процесс къаьсткъаьстача колхозий доазонел дара а яьнна, дIаяржаргья. ХIанз деррига колхозех 75 процентал дукхагIа яраш чу а доаш, колхозий юкъара а йолаш кхо эзар совгIа объединени я. Шерра даржаш латт колхозий юкъара электростанцеш, юртбоахама продукташ цкъара чакхйоахаш, гIишлой материалаш хьаеш йола предприятеш хьалъеха, и. кх. дI. Цу цхьан ханна колхозашна дакъа лоац школаш-интернаташ, клубаш, больницаш, салоIа цIеноош, кхийола деррига халкъо культурно-бытовой учреждениш хьалъеча а. Цу деррига хIамаша колхозно - кооперативни доалахе тIехьагIа деррига халкъа юкъарча доалахьенга йоаккхаргья.

предприяте боармга кхачара. Юртбоахама производство лелабара лаккхача культура образецаш гойташ дола, чIоагIа механизировании дика вIаштIехьдаьннеи боахамаш хургда совхозех. Цар чура материальни культурни хьалаш городерчарна тара ластаргда. Совхозашкара гIулакхашта деш дола кулгал тIа-тIа дукхагIа демократически хьисапехьа дераргда, боахамен культурно-бытовой дешаш кхоастадеча хана хадданза дукхагIа лакхлургба болхлой гIулакхерча наьхен коллективаш, юкъара собранеш, производственни совещанеш. Коммунизм хьалъеча юкъагIа совхозий лоархIам лакхлургба, юрташкара культурни производственни центраш а хулаш.

Юрта общественни отношенеш эргаяхара кIезига лоархIам болаш хургдац колхозийн совхозийн шоашта юкъера а моттигерча промышленни предприятешцара а производственни бувзамаш чIоагIдар, тайп-тайпара производствaш цхьана хьадара практика шерьяр. Цо Iалашдергда шера юкъе балха низаш производственни кхоачамехи цхьан леррагIеи биззан пайда эцила, юртбоахамен промышленни предприятешкара а къахьегамца овсарле лакхъяра а наькa материальни культурни вахара боармaш айбара а. Экономически пайданагIа хинналарга хьежжа хьахургья, юртбоахамен промышленни предприятеш пайданагIа хилара оагIорахьа специализаци кооперировании а еш, юрта боахам шийн продукцена промышленнии переработка е езаш хиларца дIаьхa бувзабенна хургболаш йола аграрно-промышленни объединенеш. Цунца цхьана юртбоахамен промышленни производство вIашагIтохарах дIахо колхозно-кооперативни деррига халкъа юкъаьрен доалахье гаргаозилга хургда.

Шерра коммунизм хьалъеча юкъагIа колхозаш совхозаш дегIайоалаяро тIехьа-тIайоагIача хана шийн социалистически чулоацамга диллача коммунистически хьисапера юртбоахама цхьа предприяти хиларга кхоачадергда. Из хургья деррига халкъа доалахьен ларда тIа латта, культура лакха йолаш дика вIаштIехьбаьннен производство, хьалха латта юртбоахама техника, боахама доал дара демократически формаш шерра дегIаухаш, кхьахегамхой йокъха самодеятельность а йолаш йола предприяти. Юртбоахама цхьа предприяти лелаярга довзаргда укх цу цхьан ханна социалистически доалахьен шаьккха форма вIашагIтохилга, юртара общественни отношенеш коммунистическичарга йоахила хургда.

Юрта керда общественни отношенеш кхеяра юкъедоагIаш да къахьегамца коммунистически гIулакхаш хургдолаш кхеташ бахар а. ЩIи хезача ткачиха Гаганова Валентинай инициативаш вай мехка хьахинна патриотически болам промышленносте баьржа ца Iеш, юрта боахамга а баьржаш латт. Цунна тешал ду, масала, юртбоахама производстве тIеххьарча хана тIехьабусарашта шефство лелаеш хиларо. Цу гIулакха дика хьокхам белар дIайина хIадашаш шоаш санна дика хьевкъаргашта юкъахбьа хьуцахар практически новкъостал де лаьрхIача Алтайски краерча «Страна Советов» яхача колхозерча нов. Беккера бригада членаша. ХIаьта цар шоай дош кхаш а дир. ЩIи хеза болча колхозий председателашa, шоаза СоцIалистически Къахьегама Турпалаша М. А. Посмитнен П. Ф. Ведутен беннача хьокхамах, Украине тIехьаюсача артелашта новкъостал деш хIанз эзар гаргга хьалха латта колхоз я.

Вай доаладаьча масалашкара къаьгга гуш да советски нах болхаш сакхетам болаш кхиар, цар шоай общественни декхар кхетадеш хилар. Цо хьахьокх коммунистически общественни отношеней процесс кхоачашхулаш хилар.

4.

Производительни низаш чIоагIа дегIадоалдара ларда тIа коммунизмана гаргарахьа хьежжа колхозни юрташ кIезигагIа ерзаш, дика кийчдаь цIенош, коммунальни гIулакхаш, бытовой предприятеш, культурни медицински учреждениш а йолаш йола города хьисаперча нах бахача пункташта тара ерзаргья. Социализм хьалъеча дена а совнахкарча лонгара дениз хувцаденнад совхозий юрта сибат. Iалламатe чIоагIа лакхбеннаб колхозни ахархой культурни боарам. ХIанз колхозни юрташка а дукха нах чуухаш йола 100 эзар совгIа библиотека, 115 эзар гаргга клуб, 85 эзар гаргга киноустановка, хIаьта иштта иттaш эзараш больницаш, берий бешамаш, ясли, кхыйола культуро-бытовой учреждениеш. Гергара юрташка а юрташка юкъе кхыйола юкъертара хьахочада наькъа дукхагIа диллача городаш юртaн юкъе яьлла юкъ дикка кIезигъеннай. Нагахьа санна 1939 шера хIара эзар сага бахьанна колхозера лаккхерен образовании йола нах болхлошта юкъе колхозхошта юкъерчул 5,4-зза дукхагIа хиннабале, 1959 шера 1,6-зза дукхагIа мара хиннабац уж. ХIанз деррига колхозахоех 23 процент бараш юкъерен лаккхерен образовании йолаш ба.

Коммунизм хьалъеча юкъагIа кхы а сихагIа кIезигургья культурни боарама юкъе юкъ. Цунца цхьана хувцалу колхозхой культурно-бытовой хьалаш а. Юрташка тIа-тIа дукхагIа хьалъеш латт культурно-бытовой гIишлош, хувцаш а планах юха кхьеш а я нах баха пунктaш. ХIанзале а белгалъовлаш латт тоалдарги культурарен диллача хьажжа хIаманна городел эшашагIа йоаца юрташ. Аьттув болашагIа кхачаргья тайпара кхалье лерхI цига производственни общественни здачеш, чуIе цIенош, электростанцеш, радиостанцеш, водопроводаш, наькъаш, бувзам, газевой йогIар, культурно-бытовой учрежденей комплекс (школаш, больницаш, клубаш, культура цIенош, кинотеатраш, берий бешамаш ясли, пекарни, салоIа цIеноош, иштта кхийраш). Нах баха пункташ цу тайпара хувцаш а ерзаргья, масала, Кировски областа серда «Красный Октябрь» яхача, Горьковски областера Тимирязева цIерах йола, Самаркандски областера «Москва» яхача, Курски областа Калиновка яхача юртара, Киевски областа Ксаверовка яхача юртара колхозаш а дукхха кхыйраш а.

Городаш юртан юкъера башхало дIайоаккхилга айхха дувзадена да юртарча къахьегамхой культурно-технически боарам лакхбара, юртбоахамера къахьегам индустриальни къахьегаман тара берзабарца. Промышленни меттел, юртбоахаме а йизза чакхйоаккхаргья производства комплексни механизаци, электрификаци, химизаци. Къахьегам технически кийчбаларен вIаштIехьбаларен боарамo производство промышленничоа гаргIоргья. Цунца цхьана чIоагIа лакхлургба юрта бахача наькъа культурно-технически баарам. Индустриальни болхлой культурал цхьанна хIамануа эшашагIа йоаца, лаккха производственни культура а йолаш юрта йолча дукха кадраш я вай юрта хIанзале а. Производительни низаш дегIадахаро боармген къахьегама гIулакхашкен, производственни отношенешка, культурно-бытовой хьалашка, юрта къахьегам тоадара боармгa диллача города боармге кхоачаш лакхлургья юрт.

КПСС Программа тIа яххача тайпара, городан юртан юкъера социально-экономически культурно - бытовой башхалонаш дIаяхар коммунизм хьалъяра карагIдаьнача сийлахь-доккха хIамаех цаI хургда.

Цу тайпара, шерра коммунизм хьалъеча юкъагIа юртара производительни низаш дегIадоаладаро общественни отношенешa эргайоахаш тоаярол тIехь-тIехьагIо торо хулийтаргья советски юрт производственни распределенен коммунистически формашка.

С. СДОБНОВ,
экономически Iилмай кандидат.

Ха зехьа йоаю

ДIадахача шера ший балха план 100,3 процент кхоачашъяьй соттаяь мебель еча Грознерча фабрико. Цо хьаяь мебель тикашка ца лоаттийташ чехка дIахьу къахьегамхоша.

Дика я фабрикера болхлой коллектив а. Нестеренко Аллас кулгалдеча коммунистически къахьегама бригада хьаю продукци дика я, балха нормаш 120—130 процент кхоачашъю. ГIанда гом сеттабеча коммунистически къахьегама ударникаша нов. В. Кабеца, И. Шаухалова 125—140 процент кхоачашъю шоай балха нормаш. Балха нормаш иштта тIехкхоачашъеш дика болхлой дукха а ба.

Цхьабакъда, из иштта дале а укх шера юххьанца денз болх дика лелац фабрике. Чухьежа кизгаш ду цех, кизгаш дац яхаш хIанз а болх дIа ца болабеш сеца латт, иштта ший болх дIаболабаьбац кухнена эша мебель еча цехо а. Цудухьа укх шера хьалхарча 10 дийнахьа балха план 60 процент мара кхоачашъяьяц фабрико.

Цу тайппара, укх шера болх во дIаболабара бахьанаш да фабрика кулгалхоша из лерттIа вIашагI ца боллар, балха эшаш йолча хIамашца болхлой Iалаш ца бар. Масала, коммунистически къахьегама бригада кулгалхочо нов. Нестеренкос йоах, хIара денна болх дIаболабеча хана шоай бригада 10—15 минут а кхы дукхагIа а сеца латта езаш хул хьабе болх ца хилар бахьан долаш, цу балха мел эша материалаш фабрике йоллашехь а.

Фабрике хIанз а дIадахача шерарча балхий итогаш яьяц, кердача шера де дезараш белгалдаьхадац. Бригадаша, къаьст-къаьстача болхлоша кердача шера социалистически декхараш тIаийцадац. Деш дола балхаш хьокхама доска тIа хIара денна лерттIа бIаргадойтац. Уж тайпа кхоачамбоацараш дукха а да.

Фабрика а цун партийнии профсоюзнии организацей а кулгалхой декхарийла ба деррига кхоачамбоацараш сихха балха юкъера дIа а даьха, денна заданеш кхоачашъергйолаш болх вIаштIехьбаккха.

К. ДЖАБРАИЛОВ.

Керда цех болх бе йолаеннай

Укх ханага кхаччалца сезонах мара болх беш хиннаяц Грознера № 1 йола кирпишк ю завод. ХIанз искусственни механизированни сушилка а йолаш керда цех хьаяьй цига. Цехе 17 камера я. Юккъера лаьрхIача цкъара 54 эзар кирпишк ятта чуоттае йиш я цига хIанз. Цудухьа, сезонага а ца хьежаш бIарчча шера продукци арахеца йиш я заводага. Нагахьа санна хьалха кирпишк йокъае ши кIира а кхы совгIа а ха йийзаяле хIанз цкъа дIачуоттаяь еррига кирпишк 42 сахьата йокъалу.

Еррига кирпишк хьаелга цхьан помещене чу хилар бахьан долаш хьаю кирпишкаш дикагIа хургья, къахьегама овсарле лакхлургья, ха кIезигагIа йоаергья, хIаьта болхлой болх дукха аттача баргба.

Кердача шера чIоагIа хьинар айденна къахьегаш я мастера Д. Жижина кулгалду коммунистически къахьегама бригада. Производственни заданеш 120—123 процент кхоачашъю цо. Къаьстта дика болх беш ба слесарь Кувданов, экскаваторщик Быков, болхлой Албсгачиев, Арчакова, Валиев, кхыбараш а,

Цхьабакъда, цхьадола кхоачамбоацараш а да балха юкъе. Турбаш ца хиларах тоъал дац производственни балхаш т а эшаш дола хий. Цу гIулакхо чIоагIа новкъарле ю. Моттигерча промышленноста министерство хьажа еза уж турбаш сихагIа Iалашъярга.

М. АЗИЕВ.

Къахьегамхой хьашташ дикагIа Iалашдара

Планал совгIа 15.400 сом мах бола продукци а луш, толамца чакхдаьккхар семилетка кхоалагIа шу № 1 йолча горбыткомбината коллективо. Къахьегамхой хьашташ мамогга дикагIа Iалашделга шоай керттера декхар а лоархIаш, кхы а дикагIа къахьег коллективо укх кердача шера. Къаьстта дика балхаш ду барзкъаш доахаш болча Возжева, Дроздюка, Гадияна, мастераша Хвостикова, Ковальчука, Лебедева, иштта кхыбараша а.

А. КУРКИЕВ.

Говзалаш Iомаю мехкараша



1960 шера Коммунистически партеи Советски правительстваи решенех Грозне № 2 йола ремесленни училища хьайийлай. Цу ремесленни училища декхар да вай республикерча промышленнии торговии предприятешка болх бе квалифицированни кадраш арахецар.

Шийна хьалхашка оттадаь декхараш дика кхоачашдеш хьайоагIа училища. ДIадахача 1961 шера хлебобулочни промышленноста общественни питанена, торговлена 175 дика говзал йола болхло кийчвир цига. Арахийцача кадраша болхлой моттигаш хьалийцай. Масала, Гудермесе керда хьайийлача маьхк еча заводе училище кийчваь 25 къона болхло ва хIанз болх беш.

1960 шера вайнаьха мехкарий училище чуозара гIулакх хала вIаштIехьдоалаш хиннадале хIанз училище мехкарий шоаш ух деша. 1961—1962 дешара шера тIаийцача социалистически декхарех 100 гаргга гIалгIаехи нохчехи бола мехкарий деша хьаэца безаш яр училища. Цхьабакъда, уж дукхагIа хьаийцаб. Цхьаццаболча мехкараштa дукха новкъарленаш нийсъеннаяле а царсов чIоагIа деша безам хиларах хьаийбаьб уж. Масала, дешархо Банкаева деша яха ха тIехъяьнна йоллашехьа а дIаийцай продавеций группа кийчъеча. ЧIоагIа раьза бацар Банкаевай гаргара нах из училище деша яхара. Дезал болча кхалсага цхьаккха гIулакх дац училище деша яха, яхаш къамаьлаш деш хиннад цар. Цхьабакъда цо теркал даьдац уж хабараш.

Бокккхача безамца училище деша баьхкаб вайнаьха мехкарий Р. Султыгова, З. Мукаева, М. Горчханова, Л. Наурбиева, З. Эскирханова, иштта кхы дуккха бараш а.

Ерригаш а училища тайптайпарча отделенешка хIанз дешаш 279 вайнаьха, эрсий эрмалой, иштта кхыдолча къаман мехкарий ба. Уж берригаш а барт тайна цхьа дезал санна бахаш, дешаш, салоIаш ба. КПСС XXII съезда сийна дика деша денна дош кхоачашдаьд дешархоша. ХIанз дешара успеваемость 100 процентага кхаьчай.

Грознерча тайп-тайпарча предприятешка балхашка болча училища арахийцача къоначa специалисташа беча балха чIоагIа раьза хул кулгалхой. Масала, №№ 1, 2 йолча маьхк еча завода, кондитерски фабрика кулгалхой массайолча хана баркал оалаш ба дика опыт йолаш, кхетам, хьисап долаш кадраш кийчъярах. Училища арахийцача специалистий хьаькъал, хьабеча балхаца хьисап хилар хьагойтад дукха ха йоаццаш республикански профтехобразоване кийчъяь хиннача творчества технически выставка. Выставке хьокхаш хиннай 80-нел совгIа цIи йола кулинарни, хлебо-булочни, кондитерско-консервни изделеш. Цига училище цIерах бIаьннел совгIа баркал оалаш предложени яр отзывай книжка тIа дIаязъяь. Ер я выставке хиннача комсмола райкома секретараша язъяь цхьа предложени. «Профтехобразоване училища дешархой кIантий ба, изделеш кийчъяьча экспонаташта юкъе вайнаьха мехкарий хилар доккха да. Оаха дех шо тхоай районашка болх бе дахкар».

Дукха балхаш ду училище эстетически кхетам лакхбара а. Цу гIулакха лаьрхIа каст-каста тайп-тайпарча темаех лекцеш, беседащ ю, керда газеташи журналаши деш массанена ховаш, культурни салаIара сайреш ю, КПСС XXII съезда делегаташца вIашагIбетта л у, стенгазеташ арахец. ХIаьта училище художественни самодеятельноста, барзкъаш даха а гега а Iомалуш, иштта кхыйола кружокаш я вIашагIтеха.

Иштта дукха ха йоаццаш комсомола 40 шу дизара хетаяь «Доккхий хIамаш дара тIахьех Iа, комсомольски билет» яхача темах хинна сайре дуккхача хана йицлургьяц мехкараштa. Из сайре вIашагIтехар консервни болхлой хургболча группа. Цига хьийхар Грознера къаьна большевикаш, эггара хьалха комсомоле баха къахьегамхой.

Деша багIача мехкараша дика дакъа лоац спорте а. Спортивни секцешка тайп-тайпара разрядаш йолаш мехкарий ба. Масала, акробатическии художественни гимнастикахи хьалхара разряд лелаю дешархоша Долматовас, Сирельникова с. Художественни гимнастика разряд яккхара къовсам лоаттабу хIанз Тангиевас, Тумгоевас, иштта кхыбараша а.

Керттера уйла тIаяхийтай училище мехкараштa юкъе дIаяхача замах юхедиса гIулакхаш доахкаш саг ца хилийтара. Цу гIулакха лаьрххIа культурно-массови мероприятеш вIаштIехьйоах. Масала, Къилбаседа-Кавказа исторически моттигашка экскурсешка кхувл, коллективни тайп-тайпарча кинофильмашка хьеж. Уж бигаб курортни городашка Пятигорске, Кисловодске, Железноводске экскурсе.

Дика дакъа лоац вайнаьха мехкараша художественни самодеятельносте а. Къаьстта из болх дика лелабу дешархоша Далдаевас, Албогачиевас, Байтамировас, иштта кхыбараша а. ХIанз кастта хургйолча республикански йиълагIча смотрага кийчлуш я художественни самодеятельноста коллектив.

Сурта тIа: училищера дешархой № 22 йолча столове практиках (аьрдехьара аьттехьа) В. Остренко, Р. Матискина.

Х. БЕЗИЕВ,
Грознерча мехкдаьтта института 4-ча курса студент.

И. ПЛИЕВА сурт.

ДИКА ХОАМАШ

Коммунистически къахьегама цех яха цIи яккхара

КПСС XXII исторически съезда решенеша а цо тIаийцача вай мехка коммунизм хьалъяра программо а чIоагIа къахьегама хьинар лакх а даь, дика къахьегаш я Грозненски химически завода гIишлошта ремонт еча цеха коллектив. 1961-ча шера декабрь бетта план 112,4 процент кхоачашйир ерригача цеха коллективо. Къаьстта дика балхаш дарца белгалъяьлар цехера новкъосташа В. Белобородько, Е. Дудышева, А. Сухова, И. Лысенко, М. Шкурихина, В. Савенко, А. Толкуна кулгалду бригадаш а иштта кхыяраш а.

ЧIоагIа барт тайна, Даьхенна мамогга дукхагIа пайда балара тIакхувш я цеха коллектив. Цеха беррига болхлой тIа а болаш хиннача партийни собране, цеха коллективана карагIдаьнна хIамаш дийца а дийца, коммунистически къахьегама цех яха сийлен цIи яккхара яхь дIайолаелга хьалхашка оттадир цунна. Из предложени чIоагIа раьза хинна хьаллаьцар собране къамаьлаш даьча болхлоша Савенко, Шкурихина, Сухова, мастера Голикова, иштта кхы дуккханеша а.

Массе оагIорахьара дош дийцачул тIехьагIа собране соцам бир коммунистически къахьегама цех яха цIи яккхара тIехьа къовсам болаболба, аьнна. Къаьст-къаьстача бригадашта а ерригача цеха а хьалхашка отташ дола декхараш къоастадеш ба хIанз цехе. Из сий дола цIи яккхара тIабийрзза къахьегаш ба цехера коммунисташ, комсомольцаш, беррига болхлой.

БIубенна ала йиш я, 1962-ча шера цеха коллективо коммунистически къахьегама цех яха сийлен цIи йоаккхаргья, аьнна.

А. ПУХОВИЦКИЙ.

ДукхагIа мехкдаьтта продукташ

КПСС XXII-ча съезда решенешта шоаш хьабеча балхаца жоп лу Грознерча производственно-товарни контора коллективо. Семилетка кхоалагIча шера план ханал дуккха хьалха кхоачаш а яь, Даьхенна планал совгIа 256 эзар сома продукци еннай цо.

Кхы а доккхагIа декхараш латт коллектива хьалхашка кердача 1962-ча шера. Уж толамца кхоачащдара хьинаре къахьегаш я еррига коллектив. Из дика бIаргагу январь бетта хьалхарча деношка цар даьхача толамех.

Дика къахьегаш я ЭЛОУ-1 йолча установка №№ 1, 2, 3 йолча участкай коллективаш. Мехкдаьттах доалла хлорид дIадаккхара чIоагIа къахьийгад № 3 йолча участка операторaша коммунисташа нн. Назаровеи Шапошниковеи. Нормах мехкдаьтта цхьан литрах 50 миллиграмм хлорид доалларг лаьрхIача метте, 25 миллиграмм мара даллийтадац цар. Из боккхача лоархIамера гIулакх да.

Иштта дика къахьегаш ва 1961 шера коммунистически къахьегама цIи еннача № 1 йолча участка оператор Куркин а.

Шийгара къахьегама хьокхамаш гойташ болх бу Карачухурски сливе йоккхагIа йолча оператора Карагичева Марияс кулгалдеча смена. Производственни заданеш 120—130 процент кхоачашъю цо.

Мехкдаьтта сийрда продукташ кийчъелга мел лоархIам болаш гIулакх да а ховш, дIахьу ший болх шоллагIча цеха нов. Паничкина кулгалдеча шоллагIча участка коллективо.

В. ОПИЧ,
парткома секретарь.

Къахьегама вахте

Доккхий декхараш да 1962-ча шера «Красный молот» завода коллектива хьалхашка латтараш. Кердача шера хьалхарча деношке а къахьегама хьинар лакхденна дIаболабаьб красномолотовцаша семилетка диълагIча шера план кхоачашъяра тIехь лоаттабу къовсам. Кердача низаца дIайолаеннай СССР Лакхехьарча Совете хургдолча хоржамий сийна йола социалистически яхь.

18-ча марте — СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш хулача денга биъ бетта план кхоачашъе дош деннад аргI-аргIа цхьан нарядах болх беш болча фрезировщикаша Ермок Николаеи Куловетов Иванеи. Шоай деша дай шоаш хилар хьахьокх цар. Масала, 11-ча январе планах 60 мара йоацача 100 деталь хьайир нов. Ермока. Цул тIехьавусаш вац цун сменщик Куловетов а. Коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи еннай цу шиннена а.

КхоалагIа шу мара дац комсомолец Сасуев Iаддала заводе болх бу, цхьабакъда, цу юкъагIа кхоъ балха говзал Iомаяьй цо. Кердача шера хьалхарча дийнахьа ялх, шоллагIча дийнахьа итт деталь йир цо, хIаьта 11-ча январе цо складе дIачуелар 20 деталь. Иштта денгара денга лакхъю къоначa болхлочо къахьегама овсарле. Комсомола XIV съезд хьаеллача денга балха нормаш 130 процентал кIезигагIа ца еш кхоачашъелга — иштта да цо шийна хьалхашка оттадаь декхар.

ТIехь-тIехьа дукхагIа хул «Красный молоте» СССР Лакхехьарча Совете хургдолча хоржамий сийна къахьегама вахте увттараш.

К. ТИМОФЕЕВ.

Хулигана суд яьй

Грозненски района 1-ча Мая цIерахча колхозера болхло Еремеев Сергей каст-каста корта бохо малар менна бIаргаго йиш яр Первомайски станице гIолла лелаш. Цхьан дийнахьа къаракъ мелча массехк ди доаккхар цо балха ца водаш. ДIалаьрхIача шера дIабахача ийс бетта 15-зза мара балха ваха хиннавац Еремеев.

Цо леладаьча воча гIулакхаща вIалла къовсам лоаттабаьбац колхоза правлене, парторганизаце, общественносто. Цудухьа вIалла теркал ца веш витача Еремеева дукха ха йоаццаш веха а веха станицерча юрта Совете а вена болхлоща гIар яьй. Шийга помещене чура аравала аьнначул тIехьагIа бIеха къамаьлаш даьд, истолаш тIа даьда документаш дIа-юха кхувсаш, цул тIехьагIа юрта Совета секретара Мысника къамаргаш Iувдаш хьийзав къаракъо корзагIваьккха хулиган.

Дукха ха йоаццаш хулигано нийса доаца, во гIулакхаш леладарах Грозненски района халкъа судо С. Еремеева чувалла ши шу суд яьй.

И. АЙДИНОВ,
Грозненски района прокурор.

Редактор **М. К. ЛЬЯНОВ.**

Доазол дехьара

КРИЗИСАЙ ШУ

ЛОНДОН, 11 январь. ТАСС-а корреспондента В. Чуксеева хьахойт:

Дунен тIа хьалха латтача промышленни паччахьалкхенех цаI йолча Англе престиж хIанз эттар санна чIоагIа кхерам тIаэтта кхы хьалхагIа цхьанна хана а хиннаяле тамаш я. Бахьан доацаш дац, мехка экономически хьал чIоагIа терко еш английски кепа йоазоно дувцаш хилар. ХьалхагIа «Оарц» аьлча санна телаш хиннача английски экономикана хало йолаш хиннача кхы цхьаькха шера итогашта хетаяьча лоаццигача информацешта меттел араювла йолаеннай «йоккхийча топашта» тара йола гIорбаьнна болча английски экономистий комментареш. Цхьабакъда, царна юкъера юкъ комментареш йоккхагIеи кIоаргагIеи хилар мара яц, цар керттера маIан — мехка финансаш а промышленность а чулоацаш йолча депрессена мукIарло дар, — цар тIа а вокхар тIа а хувца ца луш дус.

Из ишта хилара дика тешал ду, выводаш цIенхаштта йоацаш е сов сиха ю, аьнна, бехк баккха хала долаш долча «Таймс» яхача газета тIа кепа теха январе араяьннача обзоро. Цу обзора тIа кепа техай цIи хеззача английски экономисташа яьча английски экономика анализа.

Алхха 1927-ча шера денз хьайоагIача юкъагIа кризисаш хиннача шераштa юкъе иттлагIа шу дар 1961-гIа шу, яхаш, язду экономиста Томас Балога. Пайдана йоаца экономически политика хеццане а дIахеца ца тугаш вай хьувзача юкъагIа, белгалдоах цо, «промышленни продукци арахецара даькъе дунен тIа юххьанца шоллагIча моттиге, тIаккха кхоалагIча а кхыметтел йиълагIча а моттиге тIехьашка яьккхар промышленни дегIаахара даькъе керттера лоархIаш хинна Англи, хьалхагIа Советски Союзои, тIаккха Малхбузехьарча Германеи, Японеи, хIаьта дукха ца говш Китаял а тIехьайиса мегаш а я из».

Англе экономика гIулакхаш иштта чIоагIа во лоархIаш алхха цхьа Балог хинна Iац. Масала, Лондонски университете экономика хьехаш волча Алан Дэя из дош чIоагIа Iаткъа а Iаткъаш язду, дIадахача шера цIаккха а ха янзар, автора яхачох, 100 миллион фунт стерлингаш зе кхийтта йола мехка внешнеплатежни баланс лоадама тоаенна. Из гIулакх чIоагIа во а лоархIаш язду Дэя «1960-гIа шу юкъера дIадаьккхача, укх тIеххьарча 10 шера эггара вогIа дола шу дар 1961-гIа шу». Дэя деча мукIарлонах, гIулакхаш во лел английски экономика керттерча даькъе — экспорта даькъе, «Нагахьа санна из гIулакх графически гойташ хилча, — белгалдоах комментарей автора, — диззача шера а горизонтальни лине хьисапе хургдар из». Мехка арахьарча торговле баланс зе долаш хилар хронически хIама а хинна дIаэттача хана хулаш да из.

Тыл чIоагIа я аьнна а доккхал де йиш йолаш яц Англи — совдоалаш хIама доацаш, цхьан метте латт промышленни производство, «косвенни налогаш тIаеттаяларои правительства низкъаларча кредитни политикаи 2 процент кIезигьяьй чурча нахага дIакхоачаш йола хIамаш».

Иштта цу тайпара я кхыча экономиста, Оксфордски университете экономика хьехаш волча Рой Хэррода еш йола комментареш а. Хэррода къаьстта бакъду, правительства экономически политиках, цу даькъе алапеш тIатохара яьча гIоръяьнна йолча «паузах» а баргба метта пайда баьнна ца хилар, алхха «кIеззига платежни балансана Iоткъам мара цо ца бар».

Консерватораша хIанз лелаеча экономически чIоагIача политика бала эггара хьалха Iаткъараш мехкара къахьегамхой ба. ХIанз английски экономика теIаеча кризиса тIоамараштa къахьегамхой чотах кIалхара яла гIерт правительство. Кхыметтел 1954-ча шера ше къамаьл деш а тIехь, язду кIирах цкъазза арадувлача «Уорлд ньюса», цу хана финансай министр хинна Батлер доккхалаш дувцаш вар, къахьегамхой хьал-торо 25 шера шозза дукхагIа тоаергья консерватораша, яхаш. Цхьабакъда, из хьал-торо кхы а дукхагIа толхае гIерт хIанз консерватораш. Укх тIеххьарча 20 шера опыто бокъонца бакъ а даь хьахьекхад, белгалдоах тIеххьара а «Уорлд ньюса», нахагара хьал-торо шозза дукхагIа тоае царна ши бIаь шера а могаргдоацилга.

СЕРДАЛО
4-гIа оагI. 14 январь, 1962 шу.

Къулбехьарча Вьетнаме чубеннаб американцаш

НЬЮ-ЙОРК, 11 январь. (ТАСС). Партизанашта духьал къовсам лоаттабе вьетнамцаш Iомабе, аьнна дукхагIа американски тIемахой укхазахьа мех, тIехь-тIехьа чIоагIагIа американски сибатехьа ласташ йоагIа Къулбехьарча Вьетнама столица улицаш, яхаш, язду Сайгонера Ассошиэйтед Пресс яхача агентства корреспонденто. Къулбехьарча Вьетнаме шин эзарнегара кхаь эзарнега кхоачаш массе тайпа эскарца гIулакх деш бола американцаш ба, хIаьта уж денгара денга кхы а тIаухаш а ба цига.

«Каст-каста партизанашца довнаш де дезаш хул американцаш, яхаш белгалдоах корреспондента. ХIанз дукха ха йоаццаш партизанаша яьча кIийлен тIа эскарца гIулакх деш вола цхьа американец вийнав.

Партизанашца лоаттабу къовсам мишта лелабе беза, аьнна, вьетнамски салтий Iомабеш бола эскарцарча гIулакхера американцаш мел дукха ба бокъонца ховш дац. МоастагIчун тыле болх бе Iомабу американцаша вьетнамски салтий. ЛаьрххIа кийчбаь бола уж агенташ, язду корреспонденто, кхоккха саг юкъе вола группаш а еш, моастагIчун территоре тIа Iочукхувсаргба, кхыметтел Къилбаседа Вьетнаме кхувса а мег».

«Т-28» яхача цхьа мотор болча самолеташца, вертолеташца, яйгача разведывательнии транспортнии самолеташца лела вьетнамцаш Iомабеш ба американски тIема-фецарча низий инструктораш. Вьетнама ший хана дIаенна яр «В-26» яха ши мотор бола юкъера бомбардировщикаш, цу самолеташта а экипажаш кийчъеш ба хIанз.

Иштта алсамйоаккхаш латт вьетнамски тIема-форда флот а, къаьстта ВIашагIкхийттача Штаташа телача дайгача патрульни кемашца, десантни кемашца, тральщикашца. Цу кемашта вьетнамски экипажаш кийчъеш американски тIема-форда флота эпсараш ба.

Эскарца гIулакх деш бола цхьабола американцаш тIема гIишлош хьалъеча хьожаш ба, къоаггадаь аьлча, самолеташи вертолеташи хьалгIеттаргйолеи Iохувшаргйолеи майдаш а аэропорташ а хьалъеча.

Самолеташца а форда тIа гIолла а ВIашагIкхийттача Штаташкара хадданза укхаза тIаозаш латт керда техника. Каст-каста, язду корреспондента, бахархошта бIарга ца яйтар духьа, бийса яхача хана Сайгона улицашка гIолла лел американски эскара техника колоннаш.

Дукхалга диллача а герзий кхоачамашка диллача а хIара кIирах шерлу американски тIема советникий группа, Iалаьмате йоккха лагерь. Провинце а, белгалдоах корреспондента, жIале нускалаш санна дегIаух иштарча американски тIема советникий лагераш.

Анголера тIема гIулакхаш

ЛОНДОН, 11 январь. (ТАСС). Ангола къилбаседа оагIорахьа хIанз а тIемаш латт португальски бIунеи ангольски повстанций отрядаштеи юкъе.

Рейтер яхача агентства корреспондента беча хоамах, укх тIеххьарча хана герзащцара довнаш хиннад Кармона, Канзела, Санза-Помбо, Макела до Зомбо районашка. Шинна оагIорахьара боабаь нах а ба.

Тахан кинотеатрашка

Челюскинций цIерахча кинотеатре.

Йоккха зал — **«Доккхий бераш»**.

Долалу: 10, 12, 2, 4, 6, 8, 10.

ЗIамига зал № 1 — **«Доккхий бераш»**.

Долалу: 8.30, 10.30, 12.30, 2.30, 4.30, 6.30, 8.30, 10.30.

ЗIамига зал № 2 — **«Доккхий бераш»**.

Долалу: 9, 11, 1, 3, 5, 7, 9.

ЗIамига зал № 3 — **«Доккхий бераш»**.

Долалу: 9.30, 11.30, 1.30, 3.30, 5.30, 7.30, 9.30.

15-ча январе денз — **«Каховкера артист»**.

«Родина» яхача кинотеатре

«Доккхий бераш». — Долалу: 9, 11, 1, 3, 7.15, 9.10.

«Аида». Долалу: 5.

ДIаьхдаь сеанс — **«ЦIеча форда йисте»**. — Долалу: 9, 10.

15-ча январе денз **«Каховкера артист»**.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦIеча фронтовикий улица, 15, Телефонаш: редактора зам. — 2-07-01; бехктокхама секретара — 2-45-48, партийни вахареи, экономикаи, письмойи отделий — 2-25-72; корректорске — 2-30-91;

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48, отделов партийной жизни, экономики и писем — 2-25-72; корректорской — 2-30-91.

1918 шерарча 11-ча августа цIерах йола типографи, г. Грозный, Революце проспект, 30/3.

Типография имени 11 августа 1918 года, г. Грозный, проспект Революции 30/3.

СФ03011 Заказ 150